

SIIRTOLAISUUS MIGRATION

1/2009

*Utsikt från Samppalinnaberget.
Näköala Samppalinnan vuorelta.*

Åbo-Turku.

*Wielākohān on muistispaasi
tämä paikka?*

Siirtolaisuus – Migration 1/2009

36. vuosikerta / 36th year
ISSN 0355-3779

Julkaisija / Publisher

Siirtolaisuusinstituutti

Migrationsinstitutet

The Institute of Migration

Eerikinkatu 34, 20100 Turku, Finland

Puh. / tel. (0)2-2840 440

Fax (0)2-2333 460

email: kirsai@utu.fi

<http://www.migrationinstitute.fi>

Pohjanmaan aluekeskus

Österbottens regioncenter

Regional Centre of Ostrobothnia

Keikulinkuja 1, 61100 Peräseinäjoki, Finland

Puh. / tel. (0)44-2592447

email: siirtolaisuusinstituutti@netikka.fi

Päätoimittaja / Editor-in-Chief

Olavi Koivukangas

Toimitussihteeri / Editorial Assistant

Kirsi Sainio

Toimittajat / Editors

Krister Björklund, Elli Heikkilä

Toimituskunta / Editorial Board

Siirtolaisuusinstituutin hallitus

Administrative Board of the Institute of Migration

Taitto / Layout

Kirsi Sainio

Tilaushinta 2009 / Subscriptions 2009

4 numeroa / nummer / issues

15 €/vuosi/år/year

OP 571113-11117

VAMMALAN KIRJAPAINO OY

Sisältö • Contents

- *Olavi Koivukangas*
A New Original John Morton Document 1768
- *Sergio Moraes Rego Fagerlande*
Penedo: A Finnish Utopian Colony In Brazil 80 years
- *Boglárka Straszer*
Unkarilaiset Suomessa
- *Elli Heikkilä*
International migration of skilled persons from Finland
- *Wihtori Peltonen*
Amerikkaan siirtymisestä
– Mitä siirtolaisuudesta kirjoitettiin 100 vuotta sitten?
- *Markku Mattila*
Aluepäällikön palsta
- **Siirtolaisuusmuseon kuulumisia**
- **Kirjat • Böcker • Books**

Kansi/Cover: Postikortti Turusta vuodelta 1909. Siirtolaisuusinstituutin arkisto.

A New Original John Morton Document 1768

Olavi Koivukangas

I am happy that the John Morton Project has started well, to the credit, and enthusiasm, energy of Mrs Marilyn Ware, a former Ambassador of the USA to Finland. The first conference of the John Morton Project took place in Philadelphia in November 2008, at the time it was decided that the next meeting would take place in Finland, September 2009. It was also decided to try to find out any new information and documents related to the life of John Morton, a Signer of the Declaration of Independence of the USA in 1776.

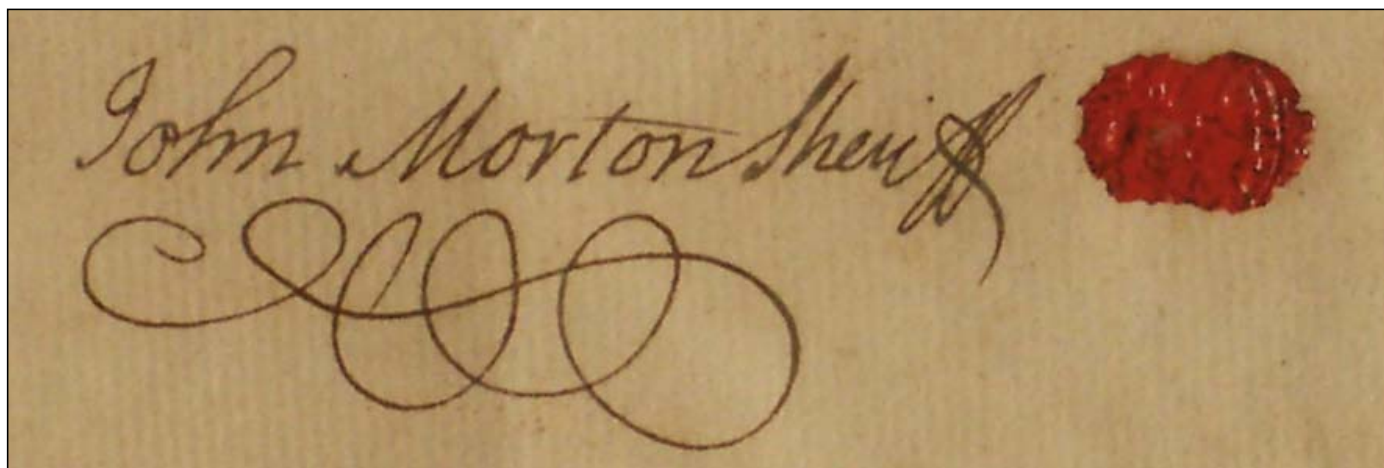
When coming back from Philadelphia to Turku, I was surprised to find on my e-mail, a message from Hawaii from a gentleman, living in Hawaii, but originally from Finland. He wrote that he has in his possession a document signed in 1768 by John Morton as a Sheriff. He knew the Institute of Migration and had thought that this document would be a good place for Institute in the future. The gentleman was “closing” his office where the document had been hanging since he acquired it in 1989. He is an admirer of Mr. John Morton, and wished to own something

related to him. He has a friend collecting the USA civil war memorabilia and other historical items and papers. This friend was helping him to find anything connecting to John Morton, and after some time he was able to find the above mentioned document. Knowing the important role of John Morton in the early history of the USA colonies the gentleman bought this original document signed by John Morton.

Aware the value of this unique document I made an offer behalf of the Institute which he was happy to accept. On December, the document arrived safely to the Institute. It is already a part of our permanent exhibition in the section of the Swedish-Finnish settlement in the Delaware River valley since 1638.

This John Morton document of 1768 is signed by John Morton as the Sheriff granting land to some individual and this transaction was witnessed by 12 people.

I will be very happy to show this unique document to the John Morton Project Advisory Board members or to other visitors.

TRANSCRIPT of the document is as follows:

THIS INQUISITION Intended taken at Chester in the County of Chester in the Province of Pennsylvania, the ninth day of September in the year of our Lord one Thousand Seven Hundred and Sixty Eight. Before me John Morton, Esq high sheriff of the said County by virtue of the Law of This inquisition intended taken at Chester in the County of Chester in the Province of this province and of his Majesty's writ to me directed and to this inquisition annexed by the respective oaths and solem affirmations of Edward Russell, John Hanley, John Crosby, Joseph Ashbridge, John Taylor, Davis Bevan, Peter Steel, Joshua Cowpland, John Eyere, Isaac Eyere, David Jackson & Thomas Pedrick. Twelve free and lawful men of the said County who upon their oaths and solemn affirmations respectively do say that the said Hayes Pennell in the said writ named is as tis said seized in his demesne as of fee and in a certain piece or parcel of land situate in Marpole Township in the said County containing fifty acres more or less bounded by lands of Jonathan Maris, James Worrall, Thomas Coultney and Joshua Pennell. Jr. and of and in a certain three acres and a half bounded by lands Joshua Pennell. Jr. Evan Pennell and Crum Creek.

And the inquest aforesaid do farther say that the clear profits of the said Plantation & Tract of land & premises are not beyond all reprises sufficient within the space of seven years to satisfy the debt and damage in the said writ mentioned` and the said inquest do further say that the said Hayes Pennell hath not any goods or chattels within the said county to their knowledge. In witness where of as well the said sheriff as the inquest aforesaid have hereunto set their hands and seals the day and year first above written.

With the document there is also the Certificate of Authenticity of the American Historical Guild dated March 10, 1989.

the quest
 This Inquisition Indented taken at Chester in the County of Chester in the Province of Pennsylvania the Ninth day of September in the year of our Lord one Thousand Seven hundred and Eighty eight Before me John Morton Esq high Sheriff of the said County by Virtue of a Law of this Province and of his Majestys writ to me Directed and to this Inquisition Annexed by the Respective Oaths and Solemn Affirmations of Edward Russell John Hanley John Crosby Joseph Ashbridge John Dalgorn Davis Bwan Peter Steel Joshua Cowpland John Eyre Isaac Eyre David Jackson & Thomas Pedrick
 Twelve free and Lawfull Men of the said County who upon their oaths and Solemn Affirmations respectively do say that the said Hayes Pennell in the said Writ named is as his said seized in his demeane as of fee of and in a certain piece or parcel of Land situate in Marpole Township in the said County containing fifty Acres more or less bounded by Lands of Jonathan Mann James Worrall Thomas Contry and Joshua Pennell for land of and in a certain piece or parcel of meadow ground situate in the said township containing three acres and a half Bounded by Lands Joshua Pennell for Isaac Pennell and Crum Creek
 And the Inquest aforesaid do farther say that the Clear profits of the said plantation & Tract of Land & premises are not beyond all Repairs sufficient within the space of seven years to satisfy the debt & Damage in the said Writ mentioned
 And the said Inquest do farther say that the said Hayes Pennell hath not any Goods or Chattels within the said County to their Knowledge In Witness Whereof as well the said Sheriff as the Inquest aforesaid have hereunto set their hands and seals this day and year first above Written.

John Morton Sheriff

Peter Steel

Edward Russell

Joshua Cowpland

John Hanley

Isaac Eyre

John Crosby

John Eyre

Joseph Ashbridge

John Dalgorn

John Bwan

Thomas Pedrick

Davis Bwan

Penedo: A Finnish Utopian Colony In Brazil 80 years

Sergio Moraes Rego Fagerlande

Introduction

Penedo is a Finnish colony, created in 1929 in the Rio de Janeiro State, Brazil. A group of young vegetarians, led by Toivo Uuskallio,¹ bought a farm and created a community where freedom, life close to nature in the tropics and equality between people were the main ideals. He had a “call” to create a new society in the South, and was followed by a group organized within naturalistic movements. That was the result of some existing movements in Finland, of natural treatments for health, vegetarianism and some Pentecostal religious thoughts, and also Uuskallio’s own ideals.² The end of the 19th and beginning of 20th Century was a period of great migration from Finland, especially to the United States and Canada but there were some different experiences that Peltoniemi³ called the foundation of Finnish Utopian Colonies, with examples as Sointula in Canada, founded at 1900, Colonia Finlandesa in Argentina, created at 1906 and Penedo in Brazil, founded in 1929.⁴

Penedo was a vegetarian colony, where the pioneers strived to equal work division and wanted to build a new society, living a natural life in harmony with religious principles. Respect for nature and freedom were the commandments of the project, which would regulate the colony’s life for a while. The installation of the settlement followed Uuskallio’s Housing Project,⁵ which was the basis for a communal life, organizing space and people’s lives.

Architect and Urbanist, born in Rio de Janeiro, Brazil, in 1964. Completed his Architecture formation at Universidade Federal do Rio de Janeiro/UFRJ (Federal University of Rio de Janeiro), in 1987. Also studied History of Art and Architecture at Pontifícia Universidade Católica do Rio de Janeiro. He wrote his dissertation about the Finnish utopian colony of Penedo.

The construction of houses and opening of roads were part of the project, and it also regulated the part of the farm that would be occupied, the forest that should be maintained, including a deep concern with the river and its pollution. After the initial subsistence horticultural activities, the settlement functioned during the period between 1929–1942 as a utopian colony, when finally it suffered economical difficulties and problems to implant a harmonious community.⁶ Penedo continued to exist after that, but as a touristic village, in a traditional way. It was particularly important for this study the memories of some pioneers,⁷ books of the founders and Uuskallio’s Housing Project. The written plan, a text with 20 items describing what should be done, was the best way to understand the place, comparing it to maps and photos. To study Finnish migration to Penedo, it is important to understand how Finland was at that moment, and its migration history. Reading some Finnish authors like Teuvo Peltoniemi,⁸ Olavi Koivukangas⁹ and Eevaleena Melkas¹⁰ it was possible to understand that Penedo was not alone as a utopian experiment among Finnish migration. It was also important to know what Koivukangas¹¹ says about that Finnish experiences in Latin America "*The peculiar background of each colonial*

Fazenda Penedo (1929). Author’s collection.

Location of Penedo in the map of Brazil and the State of Rio de Janeiro. In Sousa, H.; Fagerlande, A.; Honkalla, J., 2002.

enterprise makes the Finnish emigration to Latin America unique and interesting. Every enterprise had its own uniting idealistic goals, which placed these colonies apart from the general and spontaneous mass emigration to North America."

Penedo's initial history was studied not as a simple project that was applied to one place, but the relation people had with that place, their personal history, and how that new space changed their lives, during those years.

The ideological grounds for the creation of Penedo

Finland was a land of emigrants, and since the 18th century many Finnish went to the United States among Swedish emigrants, as Finland was part of the Swed-

ish Kingdom.¹² This process continued during Russian period, in the 19th century. There was economic and political motivation to emigrate, and the United States and Canada offered many job opportunities, as mining activities, factories, railroad construction and land for agriculture.¹³

United States began to restrict Finnish immigration after 1923, and Canada continued to admit immigrants,¹⁴ and other places such as Australia, Cuba, Paraguay, Dominican Republic, Argentina and Brazil also received Finnish immigrants. Many of those migrants wanted to transform the world, and founded what Peltoniemi called the Finnish Utopian Colonies.¹⁵

During the 1920's a "tropical fever" occurred in Finland. It was related to a search for tropical places and the application of vegetarian and naturalistic ideals.¹⁶ Penedo in Brazil, Villa Alborado founded in Paraguay in 1920 and Viljavakka, created in the Dominican Republic in 1929, were some examples.¹⁷

The ideas for the foundation of Penedo were the result of an existing movement in Finland, based on natural health treatments, vegetarianism, some Pentecostal religious movements and Toivo Uuskallio's own ideals.¹⁸

There was a group interested in naturalistic ideals, founded on some sanatoriums where those methods were applied, and newspapers and reviews publicizing those ideas. The naturalist movement was connected to the Finnish Vegetarian Society (Suomen Vegetarien Yhdistys), intended to establish a sanatorium in Penedo, using its methods of natural health, sauna and a radical vegetarian alimentation.¹⁹

Finnish Vegetarian Society Meeting, (SVY), Kirvu (1925). Author's collection.

Uuskallio and his followers were radically against any cultural situation, and wanted to transform society, returning to a natural world. He also had ideas about how God had created men to live in warmer places, not in cold places like Finland. This thought made Uuskallio and his group go to the tropics, the best choice to build a new society, far from wars, with an appropriate alimentation, where men and God would be together, and closer to nature. A big country as Brazil was then chosen as a good place for this new society.

The choice of Brazil and Fazenda Penedo

During 1927 the initial pioneer group of five Finns arrived in Rio de Janeiro, and after more than one year they found Fazenda Penedo, an ancient coffee plantation. The presence of mountains, forests and rivers, and the impressive view of the mountain chain behind the farm were important. Those natural conditions and the easy accessibility by railway were behind Uuskallio's choice.

The purchase of the farm was done with contribution from a movement called "Friends of Penedo" that organized all proceedings in Finland to help the project. Pastor H.D. Pennanen was the representative of the group, and after visiting Penedo, he wrote a book "Suomalainen maanviljelystila Brasiliassa"²⁰ as part of advertising campaign to divulge the enterprise. Analyzing a formulary at its end we can understand how people were chosen to go to Brazil, know their financial, spiritual, educational, familiar and ideological situation. That was important because the major

Group planting tomatoes (193-). Author's collection.

support to the project was the group of "Friends of Penedo", with small help from Finnish or Brazilian governments.

The communal life

The communal experience at Penedo began when the first group arrived. They all stayed in the ancient farm main house, the only construction with conditions to house all those people. In the first year, 1929, at least 100 people came to Penedo and many of them soon returned to Finland. The residence was the center of the community, a place where they could sleep, eat together in a big room, and cook in a communal kitchen.²¹ Life there was described as completely free, with no social differences, and everything was equally discussed, work being divided the same way. Nobody could be obliged to do anything, but should work for the community welfare. Side by side with many Finnish traditions, the utopian ideals were part of Penedo daily life.

Everything had to be done from the beginning in Fazenda Penedo. The main activities in the first year were opening roads, beginning the agricultural activities and building new houses. Initially agriculture was destined to subsistence, trying to produce bananas, strawberries and other fruits and vegetables, and after some years orange trees became the main product in Penedo. Its production supported the colony until the war years, when many changes in Brazilian economy ended the business, causing a great problem for the local economy.²²

The Housing Project

The planning of the colony was based on Uuskallio's 1929 Housing Project.²³ This written project would be followed as an initial regulation. Reading its items is possible to understand how the colony should be developed, and the urban occupation intentions. It proposed the division of the farm in 250 lots, each one with 14 hectares, being 2 hectares of flat land and 12 covered by forest, with indicated roads and infrastructure to be built and collectively maintained.²⁴ Uuskallio thought that was the ideal size for each lot, because by his calculus, this piece of land could produce sufficient food to feed one family.²⁵

Nature was a major priority to Uuskallio, according not only to his vegetarian aims, but also to his worry about the pollution of the rivers and the preservation of the forest. Another important item related to the urban process was his intention to construct a straight road directly from the old house of the farm, its most important center, towards the Railway Station, close to Paraíba River, the main access to the property. That new straight road was a mark in Penedo's life, even without being completed and still is the main road of the town, the Avenida das Mangueiras.

According to the Housing Project, from 1929 till 1942, four houses were constructed.²⁶ The idea was to build houses for all Finnish immigrants in Penedo, but the process started with stone foundations for six houses, and only four were completed, after some years. They were built also as an image of the colony itself, showing how Penedo was intended to be in the future, according to Uuskallio's plans.

Those houses were planned to be similar, like model houses, a way to show how men in the new society would be equal to one another. Even the occupation of the houses was completely unusual. Many times their first owners traveled, and other people were allowed to live in the new building. This is different from traditional occupation, where one property is individual, and in this case, it was quite collective.

In an urban way, the houses weren't close to each other. As a vegetarian community, the original project was to live and work in the same lot, so houses should necessarily be far from each other.²⁷ There should be place for agriculture between the houses, and also all houses should have access to the river, essential for Finns.

Building four residences was not enough to house all the people that still lived in the communitarian residence. Some people decided to build their own houses, but there was no money to build brick houses for eve-

Lehtola House (1929). Author's collection.

Suni House (1930). Author's collection.

Uuskallio House (ancient Nurmi House), (194?). Author's collection.

Casa Branca (195?). Author's collection.

Tuulentupa (1936). Asikainen's first house. Author's collection.

Saarela House (ca. 1937). Author's collection.

rybody, so many houses were built in a simpler method, using materials like wood or bamboo, according to some ancient local traditions. That was how Penedo grew, following an informal disposition of many pioneers, and no longer obeying Uuskallio's project.²⁸ Even with many houses being constructed, the center of the colony still was the old main house, where all kind of social meetings took place. There the colony choir rehearsed, there many religious happenings took place and there people had their meals in the dining room, cooked in the communal kitchen.

The patio in front of the old house was the place where many other communal events took place, as photographs show, of the wedding parties, departure

parties, gymnastics, and there was the first dancing balls, with traditional Finnish music, that was later transferred to the inner room.²⁹ Some of Penedo's traditions, as the balls that still occur at the Club, began at that place, with the old pioneers, even Carnival balls, with great success with the first tourist that were staying in Penedo since the decade of 1930, beginning its new business.

The end of the utopian dream

When Uuskallio bought the farm, he did not divide the lots, legally, and he said his intention was to pay

First colony's wedding party, October, 26th, 1929. Author's collection.

Gymnastic group in front of the farm house, 1931. Author's collection.

fewer taxes, but his idea was that land was not to be a property of man, but God's gift, and men should use it properly.

After some years of communal life, in 1935 many investors were not satisfied with the colony situation. Some got money from Uuskallio to buy properties near Penedo, and others went to Rio and São Paulo. A group called Kaleva was organized and obtained their lots with the interference of the Finnish Legation in Rio de Janeiro. That was the beginning of the utopian experiment's end, because land was divided, making it possible to sell lots, and the collective farm's idea would finish soon, even though many activities continued to be collective, as the group of chicken producers that later became the origin of the local association, Clube Finlândia, founded in 1943.³⁰

In 1942 the colony's economical situation was difficult, and with no help from Finnish friends, because of the war, Uuskallio had to sell the property to a Swiss group, Plamed, that bought part of the farm to produce medicinal plants. They employed a group of Finnish workers, so even those who had to leave their land and houses could get money to rebuild their houses on other lots. Many residences were transformed to small inns, and touristical activity could be increased, giving birth to Penedo's new main activity, tourism. That old utopian colony then become an attraction, with Finnish dances in Clube Finlândia, offering their traditional food, handicraft, and nature, especially the mountains and rivers.³¹

Conclusion

Penedo was the result of a project formulated in a moment of great changes in urbanism, when new models were developed, but this Finnish Colony seemed to go in a different direction, being a space that privileged not industry or cars, but simplicity and natural life. Freedom was the most important point in Penedo, not only of religion, but also in daily life. Being a vegetarian community reflected not only ideals of changing, from an old Europe to a New World in tropics, but also a millenarian trial to go back to human origins, reaching God through natural life,

There was in Uuskallio's Project an intention to maintain the natural environment, preserving the rivers, forests and those so-called naturalistic activities.

Uuskallio was also worried about urban density, against big cities and everything relating to "civilized" places.

At the beginning, the settlement followed Uuskallio and his project in detail concerning social life and how people's behavior should be. Uuskallio probably tried to organize the urban site, to form a community where people were equal and organized. Still nature was stronger and in some places the river could not be transposed, and the straight line had to turn into a curve, especially where there was a valley, and the road would follow the river.

That the Housing Project had the residences within its most important plans. How and where they should be built, following a predetermined model, is another testimony of how people should be treated equally in the colony. As a vegetarian enterprise, people would not have cattle or other animals, so there should not be fences between houses and plantations. That was another symbolic idea to reinforce the sense of communion, without fences dividing people and their lives.

Another influence on the landscape of the vegetarian choice was the growing of many trees, especially fruit trees, which transformed the farm, from a desert land to a green area, full of trees, with the return of birds and other animals. That was fundamental to transform the old colony into a new touristic area, where people could stay in small inns, hosted by Finnish old pioneers, and enjoying many attractions as Finnish balls and handicraft. Nowadays, when Penedo is commemorating its 80th anniversary, it is a tourist village, and its main attractions are its natural landscape and the Finnish colony, represented by the Finnish folk dances at Clube Finlândia, the Finnish Museum and a Santa Claus House, built in a commercial center called *Pequena Finlândia* (Small Finland), that looks like a traditional ancient Finnish village. The old colony preserves its Finnish culture, and the commemoration, called Festival Finlândia, will be in March of 2009, with dances, expositions and other events. It will be an occasion to show how traditional and modern Penedo can live together.

The utopian main idea was to be no place and also the best place, and Penedo was another example of how Utopia should stay in our minds, when thinking about urbanism. Utopian ideals should be an alternative way for cities; in a world where people don't care about each other's welfare anymore.

Bibliography

- Ampula, Eila. *Memórias* (Fortaleza, Brazil: s.n., 1997).
- Engelberg, Rafael. Finnish Emigration to the United States and Canada. In *Le Nord. International Review of the Northern Countries*, Vol. V, 1942. Available in: www.genealogia.fi/emi/art/article187e.htm#loppu. Access May 12th, 2006.
- Fagerlande, Alva. *A aventura de Penedo: A Família Bertell* (Rio de Janeiro, Brazil: s.n., 1996).
- Fagerlande, Alva. *Fazenda Penedo: Uma colônia finlandesa no Brasil* (Rio de Janeiro, Brazil: s.n., 1998).
- Fagerlande, Sergio Moraes Rego. *A utopia e a formação urbana de Penedo: A criação, em 1929, e o desenvolvimento de uma colônia utópica finlandesa no estado do Rio de Janeiro*. Dissertation of Master's Degree, Programa de Pós-Graduação em Urbanismo Prourb – FAU UFRJ (Rio de Janeiro, Brazil: s.n., 2007).
- Hildén, Eva. *A saga de Penedo: a história da Colônia Finlandesa no Brasil* (Rio de Janeiro, Brazil: Fotografia Brasileira Ed, 1989).
- Koivukangas, Olavi. *Kaukomaiden Kaipuu: Suomalaiset Afrikassa, Australiassa, Uudessa-Seelannissa ja Latinaisessa Amerikassa* (Turku, Finland: Siirtolaisuusinstituutti, 1998).
- Koivukangas, Olavi. *Finns abroad: a short history of Finnish emigration*. 2004 (Available in: www.migrationinstitute.fi/db/articles/art.php?article=4. Access in May 05th, 2006).
- Koivukangas, Olavi. *Finland: a land of emigrants*. 2005 (Available in: <http://virtual.finland.fi/netcomm/news/showarticle.asp?intNWSAID=33022>. Access in May, 10th, 2006, p.1-11).
- Melkas, Eevaleena. *Kaikkoavat paratiisit: Suomalaisen siirtokuntien aatteellinen tausta ja perustamisvaiheet Brasiliassa ja Dominikaanisessa tasavallassa n. 1925 – 1932* (Turku, Finland: Siirtolaisuusinstituutti, 1999, 9-175).
- Peltoniemi, Teuvo. *Kohti parempaa maailmaa*. (Em busca de um mundo melhor). Translated by Fagerlande, Alva (s.n.) (Original Edition: Helsinki, Finland: Otava, 1986, p.1-20).
- Pennanen, Harri David. *Fazenda Penedo: Suomalainen maanviljelijästä Brasiliassa*. (Fazenda Penedo, um Empreendimento Finlandês no Brasil. Translated by Fagerlande, Alva – s.n.) (Original Edition: Tampere, Finland: Työkansan Kirjapaino, 1929).
- Uuskallio, Toivo. *Matkalla kohti tropiikin taikaa*. (Na viagem em direção à Magia do Trópico, translated by Alva Fagerlande – s.n.) (Original edition: Helsinki, Finland: Otava, 1929).
- Valtonen, Niilo. *Sonho do Paraíso: Acontecimentos dos finlandeses no Brasil* (Penedo, Brazil: Editora Gráfica do Patronato, 1998).

Endnotes

- 1 Uuskallio's occupation in Finnish is called puutarha arkkitehti.
- 2 Melkas, 1999, p. 60.
- 3 Peltoniemi, Teuvo. *Kohti parempaa maailmaa*. Translated by Fagerlande, Alva (s.n.). Original edition: Helsinki, Finland: Otava, 1986.
- 4 Koivukangas, Olavi. *Finns abroad: a short history of Finnish emigration*. 2004 (Available in: www.migrationinstitute.fi/db/articles/art.php?article=4. Access in May, 05th, 2006).
- 5 This Project, in Finnish called Fazenda Penedon Asuttamissuunnitelma, was published in Melkas, 1999, p. 289. The original is on Turun yliopiston yleisen historian siirtolaishistorian tutkimusarkistossa, Turku. Alva Fagerlande had an original copy, a little different, without some items.
- 6 Fagerlande, Alva. *Fazenda Penedo: Uma colônia finlandesa no Brasil* (Rio de Janeiro, Brazil: s.n., 1998a).
- 7 Valtonen, Niilo. *Sonho do Paraíso: Acontecimentos dos finlandeses no Brasil* (Penedo, Brazil: Editora Gráfica do Patronato, 1998); Ampula, Eila. *Memórias* (Fortaleza, Brazil: s.n., 1997); Fagerlund, Ethel Bertell. *Diary originally in Swedish, translated by Fagerlande, Alva*. In Fagerlande, Alva. *Aventura de Penedo: A Família Bertell* (Rio de Janeiro, Brazil: s.n., 1996).
- 8 Peltoniemi, 1986, p. 1-20.
- 9 Koivukangas, 2004; *Finland: a land of emigrants*. 2005 (Available in: <http://virtual.finland.fi/netcomm/news/showarticle.asp?intNWSAID=33022>. Access in May, 10th, 2006).
- 10 Melkas, 1999, p. 9-175.
- 11 Koivukangas, 2004, p. 1.

- 12 Koivukangas, Olavi. Finland: a land of emigrants. 2005. (Available in: <http://virtual.finland.fi/net-comm/news/showarticle.asp?intNWSAID=33022>. Access in May, 10th, 2006, p.1).
- 13 Koivukangas, 2005, p. 2.
- 14 Engelberg, 1942, p.2.
- 15 Peltoniemi, Teuvo. Kohti parempaa maailmaa: towards a better world. Exhibition of Finnish Utopian Emigration (Helsinki, Finland: T.A. Sahalan Kirjapaino Oy, 1987. p.8).
- 16 Peltoniemi, 1987, p.2.
- 17 Melkas, 1999, p.285.
- 18 Melkas, 1999, p.60.
- 19 That radical vegetarian alimentation excluded not only animal products like meat, but also milk, eggs, fish, alcohol and even coffee and tea were forbidden.
- 20 Pennanen, Harri David. Fazenda Penedo: Suomalainen maanviljelijästä Brasiliassa. (Fazenda Penedo, um Empreendimento Finlandês no Brasil. Translated by Fagerlande, Alva – (s.n.). Original Edition (Tampere, Finland: Työkaansan Kirjapaino, 1929).
- 21 Valtonen, 1998, p. 32.
- 22 Fagerlande, Alva, 1998.
- 23 Melkas, 1999, p. 289.
- 24 Fagerlande, 1998.
- 25 Melkas, 1999, p. 84.
- 26 Those houses were Suni's, Lehtola's, Nurmi's and the white house.
- 27 Fagerlande, Sergio Moraes Rego. A utopia e a formação urbana de Penedo: A criação, em 1929, e o desenvolvimento de uma colônia utópica finlandesa no estado do Rio de Janeiro. Dissertation of Master's Degree, Programa de Pós-Graduação em Urbanismo Prourb – FAU UFRJ, s.n., 2007, p.154.
- 28 Valtonen, 1998, p. 73.
- 29 Fagerlande, 1998.
- 30 Fagerlande, 1996.
- 31 Hildén, Eva. A saga de Penedo: a história da Colônia Finlandesa no Brasil (Rio de Janeiro, Brazil: Fotografia Brasileira Ed, 1989, p. 82).

Siirtolaisuusinstituutin apurahat 2009

Siirtolaisuusinstituutin vuoden 2009 apurahat siirtolaisuustutkimuksen edistämiseen ja tukemiseen ovat haettavissa **15.4.2009** mennessä seuraavista rahastoista:

Kaarle Hjalmar Lehtisen rahasto Niilo ja Helen Alhon rahasto

Rahastoista on jaossa yhteensä 12 000 euroa.

Apurahaa haetaan lomakkeella, jonka voi tallentaa täytettäväksi nettisivuiltamme:

<http://www.migrationinstitute.fi/sinst/apurahahaku.php>

Hakemukset liitteineen pyydetään lähettämään **15.4.2009** mennessä osoitteeseen:

Siirtolaisuusinstituutti
Eerikinkatu 34, 20100 Turku

Lisätietoja:

Siirtolaisuusinstituutin johtaja Olavi Koivukangas,
puh. 02-2840 441
e-mail: olakoi@utu.fi

Unkarilaiset Suomessa

Boglárka Straszer

Maailmassa on tällä hetkellä noin 15 miljoonaa ihmistä, jotka mieltävät itsensä unkarilaisiksi. Näistä noin 10 miljoonaa asuu Unkarissa ja noin 5 miljoonaa Unkarin ulkopuolella. Suurin osa Unkarin ulkopuolella asuvista unkarilaisista – noin 2,5–3,5 miljoonaa ihmistä – elää Karpaattien alangolla historiallisilla asuma-alueillaan. He asuvat Unkarin naapurimaissa eli Romaniassa, Slovakiassa, Ukrainassa, Itävallassa ja entisen Jugoslavian alueella. Unkarin levoton historia ja poliittiset, sosiaaliset ja taloudelliset vaikeudet ovat luoneet jatkuvia pakolaisvirtoja, väestönsiirtymiä ja siirtolaisuutta. Unkarilaisten Maailmanliitto arvioi, että Pohjois- ja Etelä-Amerikassa, Australiassa, Israelissa, Etelä-Afrikassa ja Länsi-Euroopassa asuu nykyään yhteensä noin 2,5–2,7 miljoonaa unkarilaista. Pohjoismaissa asuu noin 36 000–40 000 ihmistä, jotka identifioituvat unkarilaisiksi tai joita muut pitävät unkarilaisina. Heistä suurin osa asuu Ruotsissa. (Vrt. Kovács 1999:49, Raport 2006.).

Unkarilaisten Suomeen muuton historiallista taustaa

Unkarilaisten ja suomalaisten vuorovaikutuksen katsotaan alkaneen kahdesta matkasta. Antal Reguly (1817–1858) oli ensimmäinen merkittävä unkarilainen tiedemies, joka kävi Suomessa ja loi vilkkaat kulttuuriyh-

teydet unkarilaisten ja suomalaisten välille. Hän tuli Suomeen vuonna 1839 ja viipyi jonkin aikaa oppiakseen suomea ja tutustua suomalaiseen maaseutuun. Hän teki myös tutkimusmatkoja Lappiin ja Venäjälle ja tutki suomalais-ugrilaista kielisukulaisuutta. Erik Aleksanteri Ingman (1810–1858) koetti 1840-luvulla luoda Suomesta käsin yhteyksiä unkarilaisiin tiedemiehiin ja osoittaa, että nuori suomalainen kulttuuri voisi saada virikkeitä kansallisesti valveutuneesta Unkarista. (Numminen 1984: 16, Tervonen 1984: 61.). Heidän jalanjäljissään seurasi monta muuta tiedemiestä ja unkarilaisten ja suomalaisten kesken alkoi vilkas kirjeenvaihto. 1800-luvun puolivälistä alkaen lisääntyivät myös matkat, jotka vahvistivat unkarilaisten ja suomalaisten lämpimiä suhteita. Mm. József Szinnye (1857–1943), József Budenz (1836–1892), August Ahlqvist (1826–1889), Arvid Genetz (1848–1915) ja Antti Jalava (1846–1909) olivat tunnettuja kulttuuripersoonia, joita kielisukulaisuus innoitti. Eriytyisesti suomalainen Antti Jalava (alunperin Almberg) oli tärkeä lenkki suomalaisten ja unkarilaisten välillä. Hänen teoksensa ”Unkari maa ja kansa” (1876) oli siihenastisista perusteellisista vieraan maan ja kulttuurin kuvaus Suomessa (Varpio 1997: 88). Unkarilaisista tiedemiehistä mm. Pál Hunfalvy (1810–1891) oli aktiivisesti yhteydessä suomalaisiin kirkon edustajiin, ja kun Budapestiin perustettiin altaistiikan oppituoli vuonna 1872, saivat myös muut unkarilaiset kielentutkijat ja opiskelijat mahdollisuuden käydä Suomessa (ks. esim. Vilkuna 1967, Székely 1996). Ennen pitkää eivät vain kielentutkijat, etnologit ja kirjallisuudentutkijat, vaan myös taidealojen edustajat olivat mukana suomalais-unkarilaisessa yhteistyössä. Ystävyyttä ei jäänyt vain yksilötasolle, vaan 1930-luvulla kehittyivät opiskelijavaihto ja suomalais-ugrilaiset kulttuurikongressit samoin kuin kuorojen, urheiluryhmien ja muidenkin intressiryhmien yhteydet. (Nagy 1984, Numminen 1984, Tervonen 1984 ja 1995, Lahdelma 1991, Anhava 1993, Szij 1996, Tervonen & Rumohr-

---

FM Boglárka Straszer valmistui maisteriksi 2002 Helsingin yliopiston suomen kielen laitokselta. Hän on koulutukseltaan myös suomi toisena ja vieraana kielenä sekä unkarin kielen -opettaja. Artikkelit perustuu kielisosiologiseen väitöskirjään, joka käsittelee toisen polven Suomen- ja Ruotsin unkarilaisten kielivalintaa ja identiteettiä. Väitöskirja ilmestyy syksyllä 2009 Uppsalan yliopiston Multiethnisen tutkimuslaitoksen Studia Multiethnica Upsaliensia -julkaisusarjassa.

Norio 2006, Wichmann 2007.). Muutamia unkarilaisia tuli myös pakolaisina Suomeen 1930-luvun loppupuolella (ks. Lepola 2000: 41).

Niin kutsuttu ”heimoaate”, jolla tarkoitettiin suomalais-ugrilaisten kansojen sukulaisuusaatetta, syntyi Suomessa kansallisen herätyksen aikaan ja pysyi voimissaan toisen maailmansodan loppuun asti (ks. esim. Szij 1989: 76–77). Heimoaate oli hengeltään propagandistinen ja sen mukaan unkarilaisten ja suomalaisten kielisukulaisuus oli muita vahvempi (ks. esim. Kilpiö 1999: 30). Näiden kahden pienen kansakunnan yhteenkuuluvuuden tunne johti myös ennen näkemättömään solidaarisuuteen. Toinen ilmiö, jolla oli keskeinen rooli suomalais-unkarilaisten hyvien suhteiden luomisessa, olivat ns. kulttuurikongressit ja kulttuurisopimus. Kulttuurisopimus allekirjoitettiin vuonna 1937 ja se oli laatuaan ensimmäinen Suomen allekirjoittama kulttuurisopimus. Sopimuksen myötä heimopäivien ja sukukansapäivien vietto sai virallisen luonteen. Kulttuurisopimus mahdollisti lisääntyvän opiskelijavaihdon, kirjallisuuden kääntämisen, yhteistyösuunnitelmat fennougristiikan alalla, oppikirjojen sisällön muokkaamisen ”ystävyydskansoja” silmällä pitäen, samoin kuin muut kulttuurikontaktit ja kulttuurivaihdon. Suunnitelmien käytännön toteuttamista vaikeutti lähestyvä sota-aika. (Ks. esim. Numminen 1984: 18, Varpio & Szopori Nagy 1990: 19–22, Szij 1989: 76–83, Kilpiö 1999: 36.).

Sotavuodet merkitsivät vilkkaan kulttuurivaihdon joltistakin tyrehtymistä maiden välillä, mutta esim. Unkarin kulttuurin ja kirjallisuuden suosio lisääntyi Suomessa aikaa myöten (Varpio & Szopory Nagy 1990: 41–52, 93–121). Sodat antoivat mahdollisuuden myös toisenlaiseen yhteistyöhön suomalaisten ja unkarilaisten kesken. Uutiset talvisodan puhkeamisesta syksyllä 1939 koskettivat unkarilaisia ja he tahtoivat heti auttaa. Unkarilaiset äidit käynnistivät keräyksiä suomalaisten lasten auttamiseksi, ja seurakunnat, kaupungit, kunnat, yritykset, rahalaitokset ja muut instituutiot lähettivät avustuksia Suomeen. Budapestin Suomen lähetystössä ilmoitautui tuhansia vapaaehtoisia ja maaliskuuhun 1940 mennessä yhteensä 25 000 unkarilaista miestä oli tarjoutunut rintamapalvelukseen. Lopulta vain murto-osa pääsi palvelukseen Unkarin tiukka-linjaisen valintaprosessin vuoksi (Richly 1996: 134–139, 148–149). Yhteensä 341 vapaaehtoista matkusti Suomeen helmikuussa 1940 läpi Jugoslavian, Italian, Ranskan, Ison-Britannian ja Norjan. Näiden so-

tilaiden lisäksi parikymmentä vapaaehtoista matkusti Suomeen omin päin. Unkarilaiset ja muut ulkomaiset vapaaehtoiset saapuivat Suomeen hiukan liian myöhään, joten heidän läsnäolonsa talvisodassa muodostui lyhyeksi, mutta unkarilaisten panos ja läsnäolo suomalaisilla harjoitusleireillä pantiin monella tapaa merkille. Suomalainen sodanjohto oli tyytyväinen tunnollisiin, kurinalaisiin, hyvin koulutettuihin ja hyvin varustettuihin unkarilaisiin sotilaisiin, ja tavallinenkin kansa piti heistä. Pohjanmaan asukkaat seurasivat kiinnostuneina komeiden unkarilaisten harjoittelua Lapualla ja seurustelivat heidän kanssaan melko paljon. Suomalaiset osallistuivat säännöllisesti unkarilaisiin jumalanpalveluksiin ja unkarilaiset sotilaat ihastuttivat heitä hyvällä unkarilaisella ruoalla, unkarilaisilla lauluilla, paraateilla ja juhlilla. (Richly 1996: 153, 155–156.). Vaikka unkarilaisten osallistumisella talvisotaan oli enemmän poliittista ja psykologista merkitystä kuin sotilaallista, suomalaiset arvostivat unkarilaisten apua kovasti. Oli merkille pantavaa, että kaukainen veljeskansa tuli avuksi, kun Suomi oli vaikeuksissa, mutta ei liene liioiteltua sanoa, että suomalaisten suuri kiitollisuus perustui joltiseenkin suomalais-unkarilaisen kielisukulaisuuden romantisoimiseen – pidettiin hän sukulaisuutta myös rotusukulaisuutena. (Richly 1996: 161–162, 177.).

Sodan jälkeen unkarilaisten ja suomalaisten aktiiviset suhteet virkosivat uudelleen eloon muillakin aloilla, kun vuonna 1959 perustettiin Suomi-Unkari Seura ja vahvistettiin uusi kulttuurivaihtosopimus. Tämä tapahtui János Kádárin valtakaudella ja sopimus oli Unkarille ensimmäinen ei-sosialistinen yhteistyöhanke kommunismin aikana (Miklóssy 2004: 552). Ensimmäinen nk. Suomen ja Unkarin ystävyysviikko pidettiin vuonna 1967. Sen suojelijoina olivat kummankin maan valtionpäämiehet. Maiden välillä solmittiin myös muita yhteistyösopimuksia, kuten viisumipakon poisto (1969), 10-vuotinen taloudellinen, teollinen ja teknis-tieteellinen yhteistyösopimus (1974), sopimus kaupan esteiden poistamisesta maiden väliltä (1974) ja sopimus oikeusavusta siviili- ja rikosasioissa (1981). Mutta suomalaisen ja unkarilaisen median kesken solmittiin kommunismin kaudella myös ohjelmienvaihtosopimus (Fehérvári 1984) ja luotiin vilkkaita yhteyksiä suomalaisten ja unkarilaisten ammattijärjestöjen, siviiliorganisaatioiden ja monenlaisten yhdistysten välille (Huotari 1984). Edellä mainitut sopimukset kertovat molemminpuolisesta

luottamuksesta maiden välillä – erilaisista yhteiskuntajärjestelmistä huolimatta – mutta samalla maat hyötyivät molemminpuolisista kontakteista (Nagy 1984: 14). Unkari kuului tällöin niin sanottuun itäblokkiin muiden sosialististen maiden kanssa ja yhteydet länsimaihin olivat rajoitetut. Suhde Suomeen oli siten poikkeus. (Miklóssy 2004.).

Vuonna 1980 Helsingissä avattiin Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus, joka tarjoaa joka vuosi useita erilaisia tapahtumia kaikille kiinnostuneille ja vuodesta 1986 alkaen on Porin kaupunginkirjastossa toiminut Unkarilaisen kirjallisuuden keskus, jossa on tarjolla monipuolinen, noin 4 000 niteen Unkari-aiheinen kirjasto sekä unkarinkielisiä aikakauslehtiä ja kirjallisuutta. Suomi-Unkari Seuran aloitteesta on vuodesta 1986 lähtien järjestetty joka kolmas vuosi suomalais-unkarilaisia ystävyysviikkoja, jolloin parisensattaa ystävyyspaikkakuntalaista vieraillee toistensa luona. Kulttuurisopimuksen vuosijuhlan yhteydessä juhlavuonna 1984 pidettiin Suomen kouluissa ensi kertaa Unkarin teemapäivä Kouluhallituksen (nyt Opetushallitus), Suomi-Unkari Seuran, Äidinkielen Opettajain Liiton ja Yleisradion kouluosaston yhteistyön tuloksena. Teemapäivä sai jatkoa ja myös nykyään pidetään säännöllisesti unkarilainen viikko suomalaisissa ja suomalainen viikko unkarilaisissa kouluissa. (Numminen 1984: 18, Varpio & Szopori Nagy 1990: 20–21, Csepregi & Wichmann 1992: 289–290, Jonka-Hallila 2000: 71–72 ja 139.).

Unkarin kieli tuli Suomessa yhä suosittumaksi unkarilaisten ja suomalaisten lisääntyneiden tie-teellisten ja kulttuuristen kontaktien ansiosta. Ystävyyskansayhteistyö, ystävyysseurojen toiminta, ystävyyspaikkakuntien yhteistyö ja turistimatkat johtivat siihen, että unkarista tuli pian myös tavallisen kansan harrastus. Kielen suosion kasvuun vaikutti se, että 1960- ja 1970-luvuilla opetuksessa alettiin käyttää Suomessa vakituisesti asuvia unkarilaisia. Aikaa myöten kielenopetuksen painopiste onkin siirtynyt kielihistorian harrastuksesta kohti käytännön kielitaitoa, ts. tavallisen kielenkäytön ja vapaa-ajan toiminnan alueelle. (Laakso 2004: 29.). Edellä mainittu kulttuurivaihtosopimus tuki ja tukee edelleen unkarin kielen käyttöä ja Unkarin kulttuuria Suomessa. Nyt voimassa oleva sopimus vahvistettiin 1995 (ks. Asetus 1995). Siinä Suomen tasavallan hallitus ja Unkarin tasavallan hallitus sitoutuvat kehittämään molemminpuolista yhteistyötä kulttuurin, koulutuk-

sen ja tieteen alalla samoin kuin nuoriso- ja urheilutoiminnassa.

Nummisen (1984: 21) mukaan suomalais-unkarilaisissa yhteyksissä ovat ns. seka-avioliitot muodostuneet jopa traditioksi. Ilmiön juuret juontavat jo 1800-luvun kielitieteellisistä kontakteista, jolloin esim. unkarilainen József Szinnye (1857–1943) avioitui suomalaisen näyttelijättären kanssa ja Yrjö Joo-seppi Wichmann (1868–1932) meni naimisiin tunnetun unkarilaisen etnologin tyttären kanssa. 1900-luvulla tuli paljon lisää unkarilaisten ja suomalaisten avioliittoja. Jopa ensimmäinen yhteinen elokuva, vuonna 1981 suomalais-unkarilaisena yhteistyönä toteutettu *Tullivapaa avioliitto*, käsittelee juuri unkarilaisen ja suomalaisen avioliittoa.

Unkarilaisten ja suomalaisten nykyiset kontaktit liittyvät paitsi kulttuurivaihtoon ja ystävyyssteisiin myös erityistyövoimaan. Suomalaiset panivat merkille unkarilaisten mainiot Kodály-pedagogiikan sovellukset ja erityisesti 1970- ja 1980-luvuilla rekrytoitiin monia taiteilijoita, muusikoita ja musiikinopettajia Unkarista. Myöhemmin huomattiin unkarilaisten taidot luonnontieteellisissä ja teknisissä aineissa, mikä on johtanut siihen, että monet suomalaiset yritykset ja tutkimuslaitokset ovat saaneet asiantuntevaa unkarilaista työvoimaa. (Vrt. Helasvuo 1984, Reitala 1984, Gerevich-Kopteff 1993: 1276.) Unkarilaisten muutto Suomeen on siis luonnehdittavissa yksilölliseksi, perhesyistä tapahtuvaksi muuttamiseksi ja suotuisien työmahdollisuuksien houkuttelemaksi muutoksi. Unkarilaisten muutttoa voidaan siten pitää jokseenkin py-syvänä. (Ks. myös Straszer, tulossa 1.).

Demografisia faktoja

Koska tilasto¹ maahan- ja maastamuutosta ennen 1970-lukua on puutteellinen, ei unkarilaisten määräs-tä ole riittävästi tietoa (vrt. Korkiasaari 1993: 7–8). Käytävissä on vain hajatietoja Suomessa asuvien unkarilaisten lukumäärästä ajalta ennen 1980-lukua. Tilastokeskuksen väestölaskennan mukaan vuonna 1960 maassa asui vain 12 Unkarin kansalaista. Kaikki nämä unkarilaiset, viisi heistä lapsia, asuivat Hel-singissä. Samana vuonna Suomessa asui pysyvästi 67 Unkarissa syntynyttä henkilöä. Heistä 23 asui muual-la kuin pääkaupungissa. Kaksikymmentä vuotta myö-hemmin, vuonna 1980, Suomessa asui 81 Unkarin

kansalaista ja vuonna 1985 jo kaksinkertainen määrä, 163 Unkarin kansalaista. Suuri osa näistä oli aikuisia, iältään 25–39-vuotiaita, ja naisia oli vähän enemmän kuin miehiä. Lasten osuus kaikista Unkarin kansalaisista oli vähän yli 20 %. 1980-luvun jälkipuoliskolla unkarilainen oli Suomen suurimpien maahanmuuttajakielten joukossa (UM 1987).

Unkarilaisten määrä alkoi tasaisesti kasvaa 1990-luvulla ja erityisesti 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen puolivälissä. Vuonna 1990 maassa asui 522 Unkarissa syntynyttä henkilöä, joista 278 oli miehiä ja 244 naisia. Suunnilleen viidesosa näistä oli lapsia. Kaikista Unkarissa syntyneistä henkilöistä 32:lla oli äidinkielenä suomi ja yli puolella eli 291 henkilöllä oli myös Unkarin kansalaisuus. Taulukosta 1. nähdään vakituisesti maassa asuvien Unkarin kansalaisten, Unkarissa syntyneiden ja unkarinkielisten määrä vuosien 1990 ja 2007 välisenä aikana. Taulukosta näkyy, että maassa asui enemmän unkarinkielisiä kuin Unkarissa syntyneitä ja Unkarin kansalaisia. Syy tähän on se, että unkarinkielisiin lukeutuvat myös mm. Slovakian ja Romanian unkarilaisalueilta Suomeen muuttaneet, samoin kuin ne unkarilaiset, jotka ovat jo aiemmin vaihtaneet kansalaisuutensa unkarilaisesta suomalaiseksi ja myös ne lapset, jotka ovat syntyneet kaksikielisiin perheisiin ja joiden äidinkie-

Taulukko1: Unkarissa syntyneiden, Unkarin kansalaisten ja unkarinkielisten lukumäärät Suomessa vuosina 1990–2007. Taulukko on koottu Tilastokeskuksen lähteistä.

	Unkarissa syntyneet	Unkarin kansalaiset	Unkarinkieliset
1990	522	308	573
1991	602	373	657
1992	613	385	687
1993	606	385	692
1994	615	403	714
1995	622	419	732
1996	616	411	730
1997	653	454	777
1998	709	508	855
1999	809	597	986
2000	873	654	1 089
2001	934	708	1 178
2002	912	687	1 154
2003	907	678	1 163
2004	875	634	1 139
2005	927	687	1 206
2006	957	724	1 255
2007	1 121	900	1 457

Taulukko 2. Unkarissa syntyneet, Unkarin kansalaiset ja unkarinkieliset Suomessa vuonna 2005 iän ja sukupuolen mukaan. Taulukko on koottu Tilastokeskuksen tilastotiedoista.

Ikä	Unkarissa syntyneet			Unkarin kansalaiset			Unkarinkieliset		
	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset
0-4	23	11	12	49	23	26	89	39	50
5-9	28	8	20	40	17	23	58	26	32
10-14	21	7	14	29	13	16	53	25	28
15-19	32	16	16	22	11	11	41	24	17
20-24	39	21	18	30	16	14	44	22	22
25-29	131	55	76	122	49	73	162	70	92
30-34	180	87	93	166	80	86	234	119	115
35-39	97	48	49	88	48	40	119	63	56
40-44	79	34	45	53	26	27	88	38	50
45-54	139	71	68	59	34	25	166	82	84
55-64	116	67	49	22	12	10	111	65	46
65-	42	30	12	7	3	4	41	29	12
Yht.	927	455	472	687	332	355	1206	602	604

leksi on ilmoitettu unkariksi. Tilastokeskuksen mukaan esim. vuonna 2003 kaikista vakinaisesti maassa asuvista unkarinkielisistä oli noin 71 % syntynyt Unkarissa, 13 % Suomessa, 12 % Romaniassa ja noin 4 % oli tullut entisestä Jugoslaviasta, entisestä Tšekkoslovakiasta ja entisestä Neuvostoliitosta.

Vuonna 2007 Suomen unkarinkielisten lukumäärä oli lähes 1 500. Kuitenkin he muodostavat vain yhden prosentin kaikista niistä, joilla Suomessa on ns. vieras kieli äidinkielenä. Puhujien lukumäärän perusteella unkariksi on järjestyksessä 21. sijalla (ks. Latomaa 2007: 179). Vaikka unkarinkielisten lukumäärä vuonna 2007 oli suurempi kuin koskaan, ei tämä ryhmä ollut enää maan 20 suurimman kieliryhmän joukossa, mikä joh-

Taulukko 3. Unkarissa syntyneiden, Unkarin kansalaisten ja unkarinkielisten maantieteellinen jakautuminen Suomessa vuonna 2005. Taulukko on koottu Tilastokeskuksen tilastotiedoista.

Alue	Unkarissa syntyneet	Unkarin kansalaiset	Unkarinkieliset
Uusimaa	484	376	646
Itä Uusimaa	14	8	19
Varsinais-Suomi	59	49	95
Satakunta	27	14	33
Kanta-Häme	14	10	14
Pirkanmaa	100	81	126
Päijät-Häme	30	11	28
Kymenlaakso	9	5	11
Etelä-Karjala	20	8	19
Etelä-Savo	9	9	13
Pohjois-Savo	12	8	12
Pohjois-Karjala	18	13	17
Keski-Suomi	23	16	25
Etelä-Pohjanmaa	25	18	45
Pohjanmaa	16	6	16
Keski-Pohjanmaa	5	1	6
Pohjois-Pohjanmaa	34	34	48
Kainuu	8	8	9
Lappi	13	11	14
Ahvenanmaa	7	1	10
Yhteensä	927	687	1 206

tui siitä, että muiden kieliryhmien puhujamäärät olivat kasvaneet enemmän kuin unkarinkielisten.

Mitä tulee Unkarin kansalaisten lukumäärään, tilastosta puuttuvat kaikki ne unkarilaiset, joilla on kaksoiskansalaisuus. Heidät luetaan tilastoissa Suomen kansalaisiksi. Kaksoiskansalaisuuden osalta olen saanut Tilastokeskuksesta tietoja, joiden mukaan tilastossa näkyvien 678 Unkarin kansalaisen lisäksi (ks. taulukko 1) vuonna 2003 oli 103 henkilöä maassa, joiden toinen kansalaisuus oli Unkarin kansalaisuus. Heistä 93:n ensisijainen kansalaisuus oli Suomen ja 10 henkilöllä oli jokin muu kuin Unkarin tai Suomen kansalaisuus ensisijaisena kansalaisuutenaan.

Taulukossa 2. näkyvät unkarilaisten ikä- ja sukupuolijakaumat vuonna 2005. Taulukko osoittaa, että kaikissa ryhmissä useimmat henkilöt ovat 30–34-vuotiaita. Unkarissa syntyneiden ryhmässä pienin ryhmä on alle 14-vuotiaiden lasten ryhmä ja Unkarin kansalaisten ryhmässä on yli 65-vuotiaiden lukumäärä pienin. Unkarinkielisistä on 15–19-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden lukumäärä pienin. Sukupuolijakauma on kaikissa ryhmissä varsin tasainen.

Mitä tulee unkarilaisten maantieteelliseen jakautumiseen Suomessa, on merkille pantavaa, että iso osa asuu pääkaupunkiseudulla. Tilastokeskuksen tietojen mukaan noin 60 % unkarilaisista² asuu Etelä-Suomen läänissä ja vähemmän kuin 30 % Länsi-Suomen läänissä. Noin 4 % unkarilaisista elää Itä-Suomen ja Oulun lääneissä ja vain 1 % Lapin läänissä ja Ahvenanmaalla. (Ks. myös Straszer 2005.) Taulukko 3. osoittaa unkarilaisten maantieteellisen jakautumisen tarkat luvut vuonna 2005.

Taulukko 4. Unkarin kansalaisten tai Unkarissa syntyneiden aviopuolisoiden, avopuolisoiden ja rekisteröidyssä parisuhteessa elävien määrä. Taulukko on koottu Tilastokeskuksen lähteistä.

	Avio- ja avoparit sekä rekisteröidyt parisuhteet		
	1995	2000	2005
NAISET			
Unkarin kansalaiset	42	61	113
Unkarissa syntyneet	96	109	164
MIEHET			
Unkarin kansalaiset	39	44	63
Unkarissa syntyneet	108	118	133

Taulukosta 4. nähdään unkarilaisten perhesuhteet eli Unkarissa syntyneet tai kansalaisuudeltaan unkarilaiset aviopuolisot, avopuolisot ja rekisteröidyssä parisuhteessa elävät³ vuosilta 1995, 2000 ja 2005.

Toisen polven suomenunkarilaisista ei tilastotietoja ole saatavissa, mutta on olemassa joitakin tietoja seka-avioliitoista ja näiden perheiden lapsista. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2003 oli yhteensä 61 sellaista perhettä, joissa mies oli Unkarin kansalainen ja vaimo Suomen kansalainen. Tuolloin näissä perheissä oli 36 lasta. Niitä perheitä, joissa mies oli Suomen kansalainen ja vaimo Unkarin, oli samana vuonna 95 ja näissä perheissä oli 78 lasta. Nämä 114 lasta ovat mukana yllä mainituissa tilastotiedoissa taulukossa 3, jos lapsilla on vain Unkarin kansalaisuus tai heidän vanhempansa ovat ilmoittaneet lapsen äidinkieleksi unkarin. Mitä seka-avioliittoihin tulee, on tärkeää huomioida vanhempien tausta heidän syntymämaansa mukaan, koska suomalaisten kanssa naimisissa olevilla unkarilaisilla on mahdollisuus saada Suomen kansalaisuus aika nopeasti. Tilastokeskuksen mukaan yhteensä 268 Unkarissa syntynyttä ihmistä, näistä naisia 137 ja miehiä 131, oli vuonna 2003 naimisissa tai avoliitossa Suomessa syntyneen partnerin kanssa. Lisäksi 26 Unkarissa syntynyttä naista ja 11 miestä olivat naimisissa tai avoliitossa jonkun ei-suomalaissyntyisen tai ei-unkarilaissyntyisen kanssa. Suomalais-unkarilaisissa seka-avioliitoissa oli 218 kotona asuvaa lasta ja muissa unkarilais-ulkomaalaisissa perheissä 42 kotona asuvaa lasta.

Perhesuhteiden osalta on tietoja myös sellaisista perheistä, joissa molemmat vanhemmat ovat Unkarissa syntyneitä: vuonna 2003 sellaisia perheitä asui maassa 117 ja heillä oli yhteensä 149 kotona asuvaa lasta. Unkarissa syntyneiden yksinhuoltajavanhempien lukumäärä oli samana vuonna 33. Mielenkiintoinen seikka on, että maahanmuuttajien joukossa (pakolaiset pois lukien) unkarilaisilla on monilapsisimmat perheet. Niiden lasten määrä, joilla oli Unkarin kansalaisuus, oli 2000-luvun ensimmäisen kymmenvuotispuoliskon aikana 127–149 ja Unkarissa syntyneiden, vakituisesti Suomessa asuvien lasten määrä oli 88–118. Vuonna 2005 oli 0-17-vuotiaita kansalaisuudeltaan unkarilaisia lapsia 133; näistä 60 tyttöjä ja 73 poikia. Sen lisäksi maassa asui samana vuonna 58 lasta, joilla oli Suomen kansalaisuuden lisäksi Unkarin kansalaisuus ja 16 lasta, jotka olivat vaihtaneet Unkarin kansalaisuuden Suomen kansalaisuudeksi.

Tilastojen mukaan unkarilaiset ovat 1980-luvulla työskennelleet ennen muuta yhteiskunnallisissa viroissa, esim. julkishallinnon piirissä, opetustoimessa, terveyden- ja sairaanhoidon alalla, sosiaaliviroissa, kansainvälisissä organisaatioissa ja Unkarin lähetystössä. 1990-luvulla monet unkarilaiset ovat olleet mukana liike-elämässä ja tutkimuksen piirissä. 2000-luvun alussa melkein puolet työssäkäyvistä Unkarin kansalaisista toimi liike-elämässä ja tutkimusaloilla. (Ks. myös Straszer, tulossa 1.).

Instituutiot ja unkarilaistoiminta

Suomenunkarilaisten keskusjärjestö, *Suomen unkarilaisten yhdistys ry* (unkariksi *Finnországi Magyarok Egyesülete*) perustettiin Helsingissä 13. maaliskuuta vuonna 1993 ja vuodesta 1997 alkaen se on toiminut virallisesti rekisteröitynä yhdistyksenä. Aluksi jäsenperheitä oli noin 50, mutta nykyään jäsenmäärä on hieman yli 100 perhettä. Yhdistyksen tärkein tehtävä on ylläpitää unkarin kieltä, kulttuuria ja unkarilaisia tapoja, vahvistaa yhteisöä ja tukea hiljattain muuttaneita unkarilaisia. Tärkeä tehtävä on myös kansallisten merkkipäivien ja ajankohtaisten vuosipäivien vietto. Yhdistys koettaa järjestää pari tapahtumaa kuukaudessa, ennen muuta pääkaupunkiseudulla. Suomenunkarilaisten yhdistyksellä on nykyään kaksi ns. paikallisosastoa, toinen Tampereella ja toinen Turussa. Nämä ovat listanneet ahkerasti käytettyjä sähköpostiosoitteistoja jäsenten käyttöön. Suomenunkarilaisten yhdistyksen tärkeä yhteistyökumppani on suomalais-unkarilainen seurakunta (unkariksi *Finnországi Magyar Gyülekezet*), joka perustettiin 1990-luvun lopussa. Seurakunnalla on neljästä kuuteen unkarinkielistä jumalanpalvelusta vuodessa. Ne toimittaa Ruotsista tai muualta tuleva vierailtava pappi. Vuodesta 1998 on toiminut myös kerho nimeltään *Bóbita Klub*, joka järjestää vanhempien aloitteesta lapsiperheiden tapaamisia Helsingissä. Vuodesta 2005 on Tampereella ja Turussa toiminut pikkulapsia varten perustettu *Ovi Klub*. Suomenunkarilaisten suosituimpiin aktiviteetteihin kuuluvat suomalaisiakin houkuttelevat, perinteelliset kansantanssi-iltapäivät, joiden unkarinkielinen nimi on *táncház*. Helsinkiläisillä suomenunkarilaisilla on tapana viettää ennen muuta karnevaaleja ja joulua ja järjestää gulassinvalmistuskilpailuja Tallinnassa asuvien unkarilaisten

kanssa. Suomenunkarilaisten yhdistyksellä on läheistä yhteistyötä muiden maahanmuuttajaorganisaatioiden ja suomalaisten yhdistysten kanssa, kuten Suomi-Seuran ja Suomen evankelisten seurakuntien kanssa. Myös Unkarin Suomen-lähetystö sekä Unkarin Kulttuuri- ja Tiedekeskus tarjoavat mm. Suomessa asuville unkarilaisille tapahtumia. (FME 2008, Raport 2006. Ks. myös Straszer 2006a.) Unkarilaisten yhdistystoiminta ei rajoitu vain Suomen unkarilaisten yhdistykseen, vaan he toimivat myös suomalaisessa yhteistoimintaorganisaatiossa, Suomi-Unkari Seurassa.

Unkarinkielisillä lapsilla, samoin kuin kaikilla muillakin maahanmuuttajalapsilla, on 1980-luvulta lähtien ollut mahdollisuus saada opetusta äidinkielleään Suomen koululaitoksen piirissä. Opetusta järjestettiin aluksi yhdessä ja syksystä 1990 alkaen kahdessa paikassa; ensin vain Helsingissä ja sitten myös Espoossa. Vuosina 1989–1992 oppilaita oli 5–21 ja opettajia yksi tai kaksi, syksyllä 1991 oli kolme opettajaa. Espoossa oppilasmäärä vaihteli vuosina 1990–1993 viiden ja yhdentoista välillä. Helsingissä vuosina 1989–1993 oppilaita oli 7–21. Oppilasmäärä lisääntyi jonkin verran 1990-luvun kuluessa, mutta suurin lisäys tapahtui vuonna 1997, kun unkarinopiskelijoita oli 50. Vuodesta 1999 opetus laajeni hieman ja vuonna 2000 oppilaita oli Helsingin lisäksi Vantaalla ja Kauniaisissa, mutta ei enää Espoossa. Vuosituhannen vaihteen tienoissa unkarin opintoihin osallistui yli 50 oppilasta. Isoimmillaan oppilasmäärä oli vuonna 2001, jolloin oli 59 opiskelijaa. Vuosina 2001 ja 2002 unkarin opetusta annettiin neljässä kunnassa Suur-Helsingin alueella. Näiden kuntien oppilasmäärät vaihtelivat hieman. Viime vuosina on äidinkielisten unkarin oppijoiden määrä vähentynyt, mutta maantieteellisesti opiskelu laajeni vuonna 2003, kun Suur-Helsingin lisäksi opetusta annettiin Turussa ja vuodesta 2006 alkaen myös Tampereella. Näiden kuntien oppilasmäärät ovat kuitenkin jokseenkin pieniä.⁴ Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2005 unkarinkielisiä lapsia oli 229, joista noin 150 oli tuolloin peruskoulu- ja lukioiässä. Samaan aikaan vain 31 oppilasta osallistui äidinkieliin unkarinopetukseen. Se on noin 20 % kaikista unkarinkielisistä oppilaista. (Vrt. Straszer 2006b.)

Unkarilainen julkaisutoiminta on Suomessa suhteellisen pientä. 1980-luvulla ja 1990-luvun vaihteessa julkaistiin suomalaisunkarilaisena yhteistyönä kaksikielinen aikakauslehti nimeltä *Négykezes – Nelikätinen* (Honka-Hallila 2000: 64). Ainoa jotakuinkin sää-

nöllinen unkarinkielinen julkaisu on tällä hetkellä yhdistyksen jäsenlehti, nimeltään *Körlevél*. Se sisältää pieniä kirjoitelmia yhdistyselämästä ja sivun tai pari lapsille tarkoitettua materiaalia. Painotuotteiden rinnalle ilmaantui vielä yksi unkarilainen media, kun 10. kesäkuuta 2006 alettiin lauantai-iltapäivisin lähettää Helsingin seudulla kuuluvaa 30 minuutin mittaista radio-ohjelmaa. Tämän lisäksi unkarilainen kaapeli-tv-kanava, Duna TV, on tärkeä suomenukarilaisille. Tärkeitä ovat myös unkarilaiset radiokanavat, mutta ennen muuta Internet on käytetyimpiä medioita suomenukarilaisten keskuudessa. Sitä paitsi monissa Suomen kaupungeissa – varsinkin yliopistopaikkakunnilla – unkarilaisilla on mahdollisuus käyttää kirjastojen palveluita ja lukea unkarinkielisiä aikakauslehtiä ja lainata unkarinkielistä kirjallisuutta. Suomenunkarilaisilla on myös mahdollisuus tilata unkarinkielistä kirjallisuutta sekä Unkarin Kulttuuri- ja Tiedekeskuksesta Helsingistä että Unkarilaisesta Kirjallisuuskeskuksesta Porista. (Ks. myös Straszer, tulossa 1.)

Lopuksi

Suomalaisten asennoituminen unkarilaisia, unkarin kieltä ja Unkarin kulttuuria kohtaan on epätavallisen myönteistä. Positiivinen asenne tulee esiin monin tavoin sekä yksilöllisellä että virallisella tasolla. Suomalaisten ja unkarilaisten erityisen hyvät suhteet näkyvät myös nk. kansandiplomatiassa (unkariksi *népi diplomácia*), millä tarkoitetaan kaikkia niitä yhteyksiä, jotka eivät perustu virallisiin valtiollisen tason suhteisiin, vaan jotka rakentuvat tavallisen kansan omasta aloitteestaan toteuttamien aktiviteettien varaan. Tällaisia ovat esim. kuoro toiminta, kouluyhteistyö, seurakuntaryhmien yhteistyö, urheiluseurojen, yhdistysten ja harrastuspiirien yhteistyö sekä ystävyyspaikkakuntayhteistyö.⁵ Unkarilaisten ja suomalaisten suhteen tekee erityislaatuiseksi sekin, että kansandiplomatiassa osallistuu myös poliittiseen ja yhteiskunnalliseen eliittiin kuuluvia henkilöitä, kuten ministereitä, pääjohtajia, kansanedustajia, kansliapäälliköitä, maaherroja, kunnallispoliitikkoja ja kaupunginjohtajia. Unkarin kielen laaja harrastus kertoo myös kielen suosioista suomalaisessa yhteiskunnassa.⁶ (Ks. myös Straszer, tulossa 2.)

Vaikka unkarilaiset ovat varsin pieni maahanmuuttajaryhmä suomalaisessa yhteiskunnassa ja he

asuvat koko maahan levittäytyneinä, unkarilaisilla on arvostettu asema. Tämä ei johdu vain edellä kuvatuista kulttuurihistoriallisista seikoista, vaan myös siitä, että suomalaisilla on unkarilaisista hyviä kokemuksia. Tavallisen kansan silmissä unkarilaiset ovat ”veljeskansaa”, jonka edustajia pidetään ongelmattomina mm. siksi, että useimmat ovat korkeasti koulutettuja ja he ovat tulleet maahan asiantuntijoina työn perässä tai perhesyistä. Suomenunkarilaisten joukossa on myös monia tunnettuja ja arvostettuja taiteilijoita ja pedagogeja sekä sellaisia henkilöitä, joita pidetään keksintöjensä tai tieteellisten töidensä vuoksi kiinnostavina. Siksi unkarin kielellä on jokseenkin korkea asema Suomessa ja Unkarin maine avoimena ja ystävällisenä matkailumaana vaikuttaa myös siihen, että unkarilaisten asema on Suomessa erilainen verrattuna muihin maahanmuuttajaryhmiin.

Kirjallisuus

- Asetus 1995 = *Asetus Unkarin kanssa yhteistyöstä kulttuurin, opetuksen ja tutkimuksen alalla tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta*. Annettu Helsingissä 1. päivänä syyskuuta 1995. Suomen sädöskokoelman sopimussarja. Ulkovaltain kanssa tehdyt sopimukset N:o 53–54.
- Csepregi, Márta & Wichmann, Irene 1992: Unkarilaiset. I: Laakso, Johanna (red.) *Uralilaiset kansat. Tietoa suomen sukukielistä ja niiden puhujista*. WSOY. Porvoo-Helsinki-Juva.
- Fehérvári, Gyöző 1984: Unkarilais-suomalaiset radio- ja televisiosuhteet. In Nagy, János & Gombár, Endre & Hajdú, Péter & jr. Kodolányi, János & Lázár, Imre & Oláh, József & Petróczi, Sándor (eds.) *Ystävät sukulaiset. Suomen ja Unkarin kulttuurisuhteet 1840–1984*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 403. pp.253–258.
- FME 2008 = Den finlandsungerska föreningens hemsida, Finnországi Magyarok Egyesülete. <http://www.magyarutca.org/fme> (2008.07.17.)
- Gerevich-Kopteff, Éva 1993: Magyarországörzés és beilleszkedés Finnországban. I: Békési, Imre & Jankovics, József & Kósa, László & Nyerges, Judit (red.) *Régi és új peregrináció. Magyarok külföldön, külföldiek Magyarországon. Peregrination, Old and New. Hungarians Abroad and Foreigners in Hungary*. III. Magyar nyelvészek külföldön – külföldiek Magyarországon. Hungarian Linguists Abroad, Foreign Linguists in Hungary. Nemzetközi Magyarorságtudományi Társaság – Scriptum Kft. Budapest-Szeged. s. 1274–1279.
- Helasvuo, Veikko 1984: Unkarilainen musiikki ja musiikkipedagogia Suomessa. I: Nagy, János & Gombár, Endre & Hajdú, Péter & jr. Kodolányi, János & Lázár, Imre & Oláh, József & Petróczi, Sándor (red.) *Ystävät sukulaiset. Suomen ja Unkarin kulttuurisuhteet 1840–1984*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 403. s.203–213.
- Honka-Hallila, Helena (red.) 2000: *Meidän Unkari. Suomi-Unkari Seura 1950–2000*. Suomi-Unkari Seura. Gummerus.
- Huotari, Juhani 1984: Ammattijärjestöt, kansalaisjärjestöt ja yhdistykset. In Honka-Hallila, Helena (ed.) 2000: *Meidän Unkari. Suomi-Unkari Seura 1950–2000*. Suomi-Unkari Seura. Gummerus. pp. 249–252.
- Kilpiö, Arto 1999: *Magyarország – työn ja toimen, romantiikan ja soiton maa. Unkarin propaganda Suomessa jatkosodan vuosina*. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopiston Unkarin kielen ja kulttuurin laitos.
- Korkiasaari, Jouni 1993: *Siirtolaisuus- ja ulkomaalaistilastot. Väestö 1993:8, Population*. Pakolais- ja siirtolaisuusasiain neuvottelukunta. Tilastokeskus, Statistikcentralen, Statistics Finland & Siirtolaisuusinstituutti, Migrationsinstitutet, Institute of Migration. Erikoisjulkaisut. Helsinki 1993. Siirtolaisuus- ja ulkomaalaistilastointi.
- Kovács, Andor 1999: *A világ magyarsága. Európa I. Magyarok Világszövetsége Nyugati Régiója*. Budapest.
- Laakso, Johanna 2004: Unkarin kieli. I: Juhani Huotari & Olli Vehviläinen (red.) *Unkari. Maa, kansa historia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 871. Helsinki.
- Lahdelma, Tuomo 1991: August Ahlqvist ja Unkarin kulttuuri. I: Janhila, Jaana (red.): *Kulttuurin Unkari*. Studia Hungarologica 1. Atena Kustannus Oy. Jyväskylä. s. 9–41.
- Latomaa, Sirkku 2007: Monikielinen Suomi monikielisessä Euroopassa. In Sirkku Latomaa (red.) *Oma kieli kullaan kallis. Opas oman äidinkielen opetukseen*. Opetushallitus. Helsinki. s. 179–186.
- Lepola, Outi 2000: *Ulkomaalaisesta suomenmaalaiseksi. Monikulttuurisuus, kansalaisuus ja suo-*

- malaisuus 1990-luvun maahanmuuttopoliittisessa keskustelussa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 787. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki.
- Miklóssy, Katalin 2004: Suomen ja Unkarin kulttuuriryhteyden uudet ulottuvuudet. – *Kanava* 32.
- Nagy, János 1984: Esipuhe. I: Nagy, János & Gombár, Endre & Hajdú, Péter & jr. Kodolányi, János & Lázár, Imre & Oláh, József & Petróczy, Sándor (red.) *Ystävät sukulaiset. Suomen ja Unkarin kulttuurisuhteet 1840–1984*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 403. s.10–15.
- Numminen, Jaakko 1984: Unkarin ja Suomen kulttuurisuhteiden kehitys. I: Nagy, János & Gombár, Endre & Hajdú, Péter & jr. Kodolányi, János & Lázár, Imre & Oláh, József & Petróczy, Sándor (red.) *Ystävät sukulaiset. Suomen ja Unkarin kulttuurisuhteet 1840–1984*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 403. s.16–22.
- Raport 2006 = Reports of Hungarian associations abroad, 2005-ös jelentés a Kárpát-medencén kívül élő magyarság helyzetéről. – http://www.hhrf.org/html/printable_version.php (2006.01.13).
- Reitala, Aimo 1984: Unkarilainen kuvataide Suomessa. I: Nagy, János & Gombár, Endre & Hajdú, Péter & jr. Kodolányi, János & Lázár, Imre & Oláh, József & Petróczy, Sándor (red.) *Ystävät sukulaiset. Suomen ja Unkarin kulttuurisuhteet 1840–1984*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 403. s.214–218.
- Richly, Gábor 1996: Unkari ja Suomen talvisota. I: *Sotahistoriallinen aikakauskirja 15*. Sotahistoriallisen Seuran ja Sotamuseon julkaisuja. s. 134–196.
- Straszer, Boglárka 2005: Unkarinkieliset tänään Suomessa ja Ruotsissa väestötilastojen valossa. – *Suomi-Unkari* 4/2005.
- Straszer, Boglárka 2006a: Ungrare – en osynlig men aktiv invandragrupp i Norden. – *Humanister forskar. Humanistdagarna vid Uppsala universitet* 2006. s. 211–217.
- Straszer, Boglárka 2006b: Unkarilaistaustaiset oppilaat äidinkielen opetuksessa. – *Suomi-Unkari* 1/2006.
- Straszer, Boglárka (tulossa 1.): Väitöskirja työnimeltään ”*Ungerska för rötternas skull*”. *En jämförande studie om språkbruk och identitet bland andra-generationens ungrare i Sverige och Finland*. Uppsala universitet. *Studia Multiethnica Upsaliensia*. Acta Universitatis Upsaliensis.
- Straszer, Boglárka (tulossa 2.): Embracing Hungarian: top-down emancipation of an immigrant language in Finland. I: Huss, Leena & Nolan, J. Shaun (red.) *The Many Faces of Language Emancipation. Special Issue. International Journal of Sociology of Language*.
- Szj, Enikő 1989: Suomalais-ugrilainen heimoaate. I: Csepregi, Márta (red.): *Helsingin yliopiston unkarilainen laitos 60-vuotias*. *Folia Hungarica* 3. Castrenianumin toimitteita 33. Helsinki. s. 76–83.
- Székely, György 1996: Finnugristic Linguistic and Scandinavian History of Law in the framework of the Hungarian University tradition. In Norrback, Märtha & Ranki, Kristina (red.) *University and Nation. The University and the Making of the Nation in Northern Europe in the 19th and 20th Centuries*. *Studia Historica* 53. Finnish Historical Society. Helsinki. s. 101–110.
- Tervonen, Viljo 1984: Kulttuurisuhteiden rakentajia 1800-luvulla. I: Nagy, János & Gombár, Endre & Hajdú, Péter & jr. Kodolányi, János & Lázár, Imre & Oláh, József & Petróczy, Sándor (red.) *Ystävät sukulaiset. Suomen ja Unkarin kulttuurisuhteet 1840–1984*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 403. s.46–87.
- Tervonen, Viljo (red.) 1995: *József Budenzin ja Antti Jalavan kirjeitä vuosilta 1875–1892*. Suomalais-ugrilaisen seuran toimituksia 220. Mémoires de la Société Fenno-Ougrienne. Suomalais-ugrilainen seura, Helsinki.
- Tervonen, Viljo & Rumohr-Norio, Liisa (red.) 2006: *Matkalla tutkijaksi. Unkarilaisen Antal Regulyin kirjeitä vuosilta 1839–1840*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1095. Helsinki.
- UM 1987 = Undervisningsministeriet 1987: *Ylimääräinen valtioneapu vieraskielisten lasten äidinkielen opetukseen ja ulkomailta palaavien suomalaisten lasten ulkomailta hankkiman kielitaidon ylläpitämiseen tähtäävään opetukseen*. Opetusministeriön aloite nro 13344/210/87, 23.12.1987.
- Varpio, Yrjö 1997: *Matkalla moderniin Suomeen. 1800-luvun suomalainen matkakirjallisuus*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimitteita 681. Helsinki.
- Varpio, Yrjö & Szopori Nagy, Lajos 1990: *Suomen ja Unkarin kirjalliset suhteet vuosina 1920–1986*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Suomi 153. Helsinki.

Vilkuna, Kustaa 1967: Miksi juuri suomalais-unkarilaiset kulttuurisuhteet ovat jatkuvasti vilkkaat? – *Valvoja* 87.

Wichmann, Irene 2007: Nuoren tutkijan taival. – *Hii-denkivi* 4/2007. s. 45.

Viitteet

- 1 Tässä esitetyt tilastotiedot ovat Tilastokeskukselta, osa tilastoista on haettu julkisista tilastojulkaisuista ja osa on saatu henkilökohtaisen tiedonannon kautta.
- 2 Tieto koskee kaikkia ryhmiä: Unkarissa syntyneitä, Unkarin kansalaisia sekä unkarinkielisiä.
- 3 Rekisteröidyssä parisuhteessa elävät ovat mukana vain vuoden 2005 osalta.
- 4 Tiedot ovat Opetushallitukselta saatuja.
- 5 Tieto perustuu Árpád Jelinkón kanssa 16 toukokuuta 2007 tehtyyn haastatteluun. Árpád Jelinkó on Unkarin Kulttuuri- ja Tiedekeskuksen entinen johtaja. Tällä hetkellä hän toimii Suomen Unkarin tasavallan suurlähetystön lähetysneuvoksena.
- 6 Tieto perustuu Marjatta Manni-Hämäläisen kanssa tammikuussa 2008 käytyyn henkilökohtaiseen kirjeenvaihtoon sekä Árpád Jelinkón kanssa 16. toukokuuta 2007 tehtyyn haastatteluun. Marjatta Manni-Hämäläinen on Suomi-Unkari Seuran toiminnanjohtaja.

Vierailijoita Instituutissa

Kansallisarkiston pääjohtaja Jussi Nuorteva piti Instituutissa mielenkiintoisen esitelmän 23.1.2009. Kuva: Jouni Korkiasaari.

VTM Tiina Salmio vieraili Siirtolaisuusinstituutissa 22.1.2009. Hän keskusteli tutkimusjohtaja Elli Heikkilän kanssa tutkimustoiminnasta. Salmion juuri valmistunut lisensiaatintyö "Refugees and the Environment: An Analysis and Evaluation of the UNHCR's Policies in 1992-2002", julkaistaan instituutin Web Reports -sarjassa: <http://www.migrationinstitute.fi/pdf/webreports49.pdf>. Kuva: Jouni Korkiasaari.

Vasemmalta Olavi Koivukangas, Yhdysvaltain suurlähetystöstä lehdistö- ja kulttuuriasianneuvos Nicole Conn, kulttuuriassistentti Heidi Day, lehdistöattasea Kimberly Hargan, Elli Heikkilä ja edessä oik. SAYL:n toiminnanjohtaja Laura Noreila Instituutissa 30.1.2009. Kuva: Satu Löppönen.

Suomen Virolaisten Liiton presidentti Elvi Sirkel vieraili Siirtolaisuusinstituutissa 16.1.2009. Tutkimusjohtaja Elli Heikkilä ja Elvi Sirkel neuvottelivat tutkimusyhteistyöstä. Kuva: Jouni Korkiasaari.

International migration of skilled persons from Finland

Elli Heikkilä

Introduction

Emigration alters the population structure of Finland's regions. Here emigration is discussed, not only of persons born in Finland, but also of immigrants. For an immigrant this could involve either a return to the original country or migration to yet another. Finland's balance of international migration from 1988 to 2006 has been positive, but with net losses of Finnish citizens since the first half of the 1990s. Substantially more Finnish citizens have left than expatriates have returned. The reverse is true of foreign citizens who

come to Finland, which is why the total balance of international migration is positive. The net loss of Finnish citizens was 811 in 2006 (Table 1).

Currently, most Finns decide to live abroad for the sake of studies, work, and life-experience, and intend that the stay will be temporary. Plans to live permanently abroad are often due to marriage. Retired persons constitute their own emigrant group: many live abroad for only part of the year and are known as seasonal migrants.

This article discusses worldwide destinations and characteristics of emigrants who are moving from Finland. Additional information is sought about expatriate-Finns, i.e. whether they have plans to move back to Finland. The analysis is based on results from the recent ESF-project conducted at the Institute of Migration (Heikkilä & Pikkarainen 2008), on the most recent data from Statistics Finland, and on other data purchased from Statistics Finland.

Emigration flows

In all, 12 443 persons emigrated from Finland in 2007. The majority, or two-thirds, of the moves were to other EU member states (Figure 1). Of these, Sweden has been undeniably the most preferred, having attracted 2 833 migrants. Great Britain, Estonia, Germany and Spain have followed. Of the other European countries, Norway, Switzerland and Russia stand

Table 1. International migration of Finnish and foreign citizens in 1988–2006 in Finland.

	Finnish citizens			Foreign citizens			All citizens
	Immigration	Emigration	Net migration	Immigration	Emigration	Net migration	Total net migration
1988	6 473	7 312	-839	3 247	1 135	2 112	1 273
1989	7 013	6 463	550	4 206	911	3 295	3 845
1990	7 066	5 539	1 527	6 492	938	5 554	7 081
1991	5 763	4 867	896	13 238	1 117	12 121	13 017
1992	4 204	4 570	-366	10 350	1 485	8 865	8 499
1993	3 921	4 887	-966	10 874	1 518	9 356	8 390
1994	3 978	7 138	-3 160	7 633	1 534	6 099	2 939
1995	4 877	7 441	-2 564	7 345	1 516	5 829	3 265
1996	5 755	7 578	-1 823	7 539	3 009	4 530	2 707
1997	5 417	8 272	-2 855	8 147	1 582	6 565	3 710
1998	5 852	9 126	-3 274	8 340	1 691	6 649	3 375
1999	6 807	9 966	-3 159	7 937	2 000	5 937	2 778
2000	7 785	10 183	-2 398	9 110	4 128	4 982	2 584
2001	7 918	10 996	-3 078	11 037	2 157	8 880	5 802
2002	8 141	10 134	-1 993	9 972	2 757	7 215	5 222
2003	8 406	9 805	-1 399	9 432	2 278	7 154	5 755
2004	8 822	9 470	-648	11 511	4 186	7 325	6 677
2005	8 611	9 737	-1 126	12 774	2 632	10 142	9 016
2006	8 583	9 394	-811	13 868	2 713	11 155	10 344

out. Nearly 85 % of the moves to North America were to the United States. The common destinations of Asia have been China and India, where Finnish companies have invested in recent years. There has been less migration to other continents. Young adults (aged 25–34) have moved abroad most frequently in 2007. Their share is one-third and their absolute number 4 269 persons. Women have been the slight majority in this age group.

A growing number of emigrants

In this section, emigration structure is examined using gross-stream data obtained from Statistics Finland. The data include all persons of working age (15–74 years) who had moved from Finland either in 1993 or in 2002. In 1993, when the country was undergoing a recession, working-aged emigrants numbered 4 725 (Table 2). Of these, over one third left from the Uusimaa county and of these, almost one thousand left from Helsinki itself. Varsinais-Suomi, Ostrobothnia and Pirkanmaa were the next most frequent counties of departure. Relative to the area's population staying in place, emigrants were most common in the Åland Islands (1,0 %), Ostrobothnia (0,3 %), Uusimaa (0,2 %) and Lapland (0,2 %). Large regional centers such as Helsinki, Turku, Tampere and Oulu have high emigration rates. On the other hand, Etelä-Savo and Kainuu had the lowest ratios of emigrants to persons staying in place.

Emigration of the working-aged doubled from 1993 to 2002: by the end of this period, already 9 572 emigrants were within that age range. The largest share, which is now nearly one-half, had left from Uusimaa, and those who departed Helsinki represented over one-quarter of the working-aged emigrants. Varsinais-Suomi, Pirkanmaa and Northern Ostrobothnia followed the capital area, but with significantly lower readings. In 2002, relative to the county population staying in place, emigrants were most common in the Åland Islands (1,8 %), Uusimaa (0,4 %), Ostrobothnia (0,4 %) and Lapland (0,4 %). The regional centers also

continued to be prominent emigration areas. Relative to the populations staying in place, emigration was rarest in Satakunta, Kainuu and Southern Ostrobothnia.

Next emigration of 2004 according to nationality and county of departure is examined, the absolute number of emigrants being 13 656 persons. Finnish citizens represented 69 % of the total emigrants, numbering 9 470 persons. A substantial share of the Finnish citizens left from Uusimaa (42 %) and the next most often from Varsinais-Suomi and from Pirkanmaa (both 8 %). Citizens of the other Nordic countries represented only 4 % of the total emigrants. Emigrants within that group were mainly Swedish (71 %) and about one in three have left from Uusimaa; their next most important county of departure was the Åland Islands. Citizens of the so-called old EU-12-countries made up 7 % of those who moved away in 2004, and included mostly Britons, Germans and French citizens. Uusimaa was their most common county of departure. Some Britons moved from Varsinais-Suomi, or 32 persons. Citizens of EU-10 countries represented 6 % of the emigration. This group was largely (69 %) Estonian; the next most common citizenship was Hungarian. Estonians left chiefly from Uusimaa, their next most common county of departure having

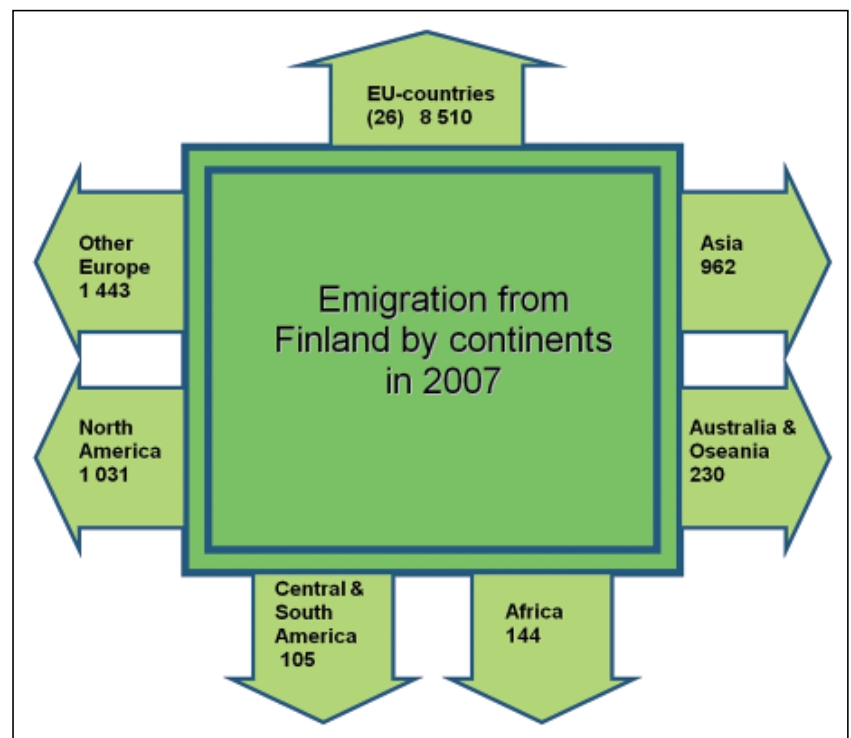

Figure 1. Emigrants from Finland to foreign countries in 2007, by continent (Statistics Finland 2008).

Table 2. Counties departed by emigrants in 1993 and in 2002 (Data: Statistics Finland).

Year 1993	Persons	%	Year 2002	Persons	%
Uusimaa	1 829	38,7	Uusimaa	4 195	43,8
Helsinki	988	20,9	Helsinki	2 656	27,8
Varsinais-Suomi	346	7,3	Varsinais-Suomi	730	7,6
Turku	191	4,0	Turku	414	4,3
Ostrobothnia	344	7,3	Pirkanmaa	621	6,5
Pirkanmaa	330	7,0	Tampere	404	4,2
Tampere	207	4,4	Northern Ostrobothnia	583	6,1
Lapland	290	6,1	Oulu	356	3,7
Northern Ostrobothnia	207	4,4	Ostrobothnia	518	5,4
Oulu	99	2,1	Lapland	512	5,4
Central Finland	175	3,7	Central Finland	360	3,8
Åland Islands	172	3,6	Åland Islands	320	3,3
Satakunta	127	2,7	Päijät-Häme	277	2,9
Päijät-Häme	126	2,7	Pohjois-Savo	258	2,7
Pohjois-Savo	120	2,5	Southern Karelia	178	1,9
Kymenlaakso	108	2,3	Satakunta	157	1,6
Kanta-Häme	91	1,9	Kymenlaakso	139	1,5
Southern Ostrobothnia	84	1,8	Etelä-Savo	127	1,3
Northern Karelia	82	1,7	Northern Karelia	121	1,3
Southern Karelia	78	1,7	Kanta-Häme	119	1,2
Itä-Uusimaa	78	1,7	Itä-Uusimaa	118	1,2
Etelä-Savo	54	1,1	Southern Ostrobothnia	97	1,0
Central Ostrobothnia	50	1,1	Central Ostrobothnia	83	0,9
Kainuu	34	0,7	Kainuu	59	0,6
Kajaani	13	0,3	Kajaani	25	0,3
Counties total	4 725	100,0	Counties total	9 572	100,0

been Varsinais-Suomi. Citizens of other European countries accounted for less than 3 % of the emigration, of which Russians were the majority (68 %). Many left from Uusimaa, but also from Kymenlaakso, Varsinais-Suomi and Päijät-Häme.

Citizens of African countries have made up 3 % of the 2004 emigrants. About 53 % of this group were Somali and they moved mainly from Uusimaa. About 3 % of the total emigrants were Asian and most often, Chinese, Indian and Japanese citizens. For these groups as well, Uusimaa was the main county of departure. Some Chinese citizens left from Varsinais-Suomi and from Ostrobothnia. The share of North Americans among the emigrants was 2 %, U.S. citizens representing 84 % of this group. Aside from their main area of departure Uusimaa, U.S. citizens also

left from Northern Ostrobothnia, from Varsinais-Suomi and from Pirkanmaa. Very few of the 2004 emigrants (0,4 %) were citizens of South American countries. Persons in this small group were often Brazilian and left mainly from Uusimaa and from Kymenlaakso. Another small fraction (0,4 %) were from Oceania; almost all, or 53 persons, were citizens of Australia. They moved most often from Uusimaa, followed by Varsinais-Suomi.

A well-educated group

Of the 1993 emigrants, nearly half had primary education, secondary education belonged to slightly more than one-third, and the higher-educated represented less than one-fifth. By 2002 there had been a rise in emigrants' education level, as those with primary education had fallen to one-third and the share of higher-educated persons had correspondingly risen to one-third (Table 3). As

before, one in three had secondary education. Examining more closely the education of those emigrants who had left in 2002, one finds that the most common studies of those with lower higher education were technology, health and social care, as well as business and social sciences. Of those with upper higher education who had left, one in three had been trained in business and social sciences, and slightly over one-fourth in technology. The most common fields among those with doctoral education were natural sciences as well as health and social care, followed by technology.

Persons who moved abroad in 2002 had on average a slightly higher education level than had two other groups of that time: the population staying in place and the country-internal migrants. Thirty-two percent of emigrants had higher education, in contrast to 28

Table 3. Education level of emigrants, of country-internal migrants, and of the population staying in place in 2002 (Data: Statistics Finland).

Year 2002	Emigrants		Country-internal migrants		Population staying in place	
	Persons	%	Persons	%	Persons	%
Primary education	3 306	34,5	16 824	19,6	1 348 465	35,6
Secondary education	3 204	33,5	44 679	52,0	1 477 165	38,9
Lowest higher education	943	9,9	8 098	9,4	494 092	13,0
Lower higher education	812	8,5	8 078	9,4	219 453	5,8
Upper higher education	1141	11,9	7 818	9,1	231 381	6,1
Doctoral education	166	1,7	482	0,5	24 050	0,6
Education total	9 572	100,0	85 979	100,0	3 794 606	100,0

percent of country-internal migrants and 26 percent of the population staying in place. The emigrant group included the smallest absolute number of persons with doctoral education (166), but this was the largest doctoral-educated share of any of the three groups.

For the well-educated, the case is often “target migration”, whereby emigration speeds up the progress of one’s career. More common among the less educated is so-called “forced migration” motivated by unemployment in the country of departure and by the hope of finding work in the new country. The migration flows from Finland consist largely of young and well-educated people: of emigrants between ages 25 and 29 for instance, 38 % had higher education and 37 % secondary education. Turning to the 30–34-year-olds, it is found that already a clear majority had higher education (47 %) in contrast to secondary education (24 %). In addition, already 47 persons with doctoral education fall within that emigrant group. Koikkalainen (2008: 36) has observed that men seem to move more often on grounds of work (33 %) and women on grounds of love (37 %).

A range of qualifications

Among the employed who had moved abroad in 1993, the most common economic sectors during residence in Finland were trade (20 %), finance, insurance, real estate and business activities (11 %), and education and research (10 %). Turning to the employed persons who had emigrated in 2002, it is found that the most common fields of employment had not changed: they had worked in trade (15 %), in finance, insurance, real estate and business activities (14 %), and in education

and research (9 %). There has been a rise in mobility from the various economic sectors; over 600 left our country’s trade sector, a slight majority of them women. The rise in emigration volume has affected various economic fields. For example, Finland’s often-discussed health sector decreased by 353 persons in 2002, an amount three times greater than in 1993. Men have continued to be the majority of emigrants who had worked in the following sectors: construction (90 %), manufacture of machinery and equipment (87 %) and manufacture of transport equipment (87 %). Women have been the majority of social care (85 %) and health care (80 %) emigrant workers.

Are expatriate-Finns willing to return migrate?

The young and educated are prominent among the emigrants from Finland, and this development skews population structure as long as Finland does not receive a corresponding number of returnees. The increase in moves shows that general mobility is on the rise, but for Finland it is essential that net international migration somehow increase and that Finnish citizens’ balance of migration change to positive once again.

Based on the responses to a questionnaire addressed to Finnish expatriates by Institute of Migration, 92 % of Finns who live abroad had not planned the length of their stay in advance. Many are currently married to foreigners and doubt that the spouse could adapt to or find work in Finland as easily as they have in the foreign country. Respondents often mention having left with a specific amount of time in mind though the stay has indeed been prolonged to many years. If a good

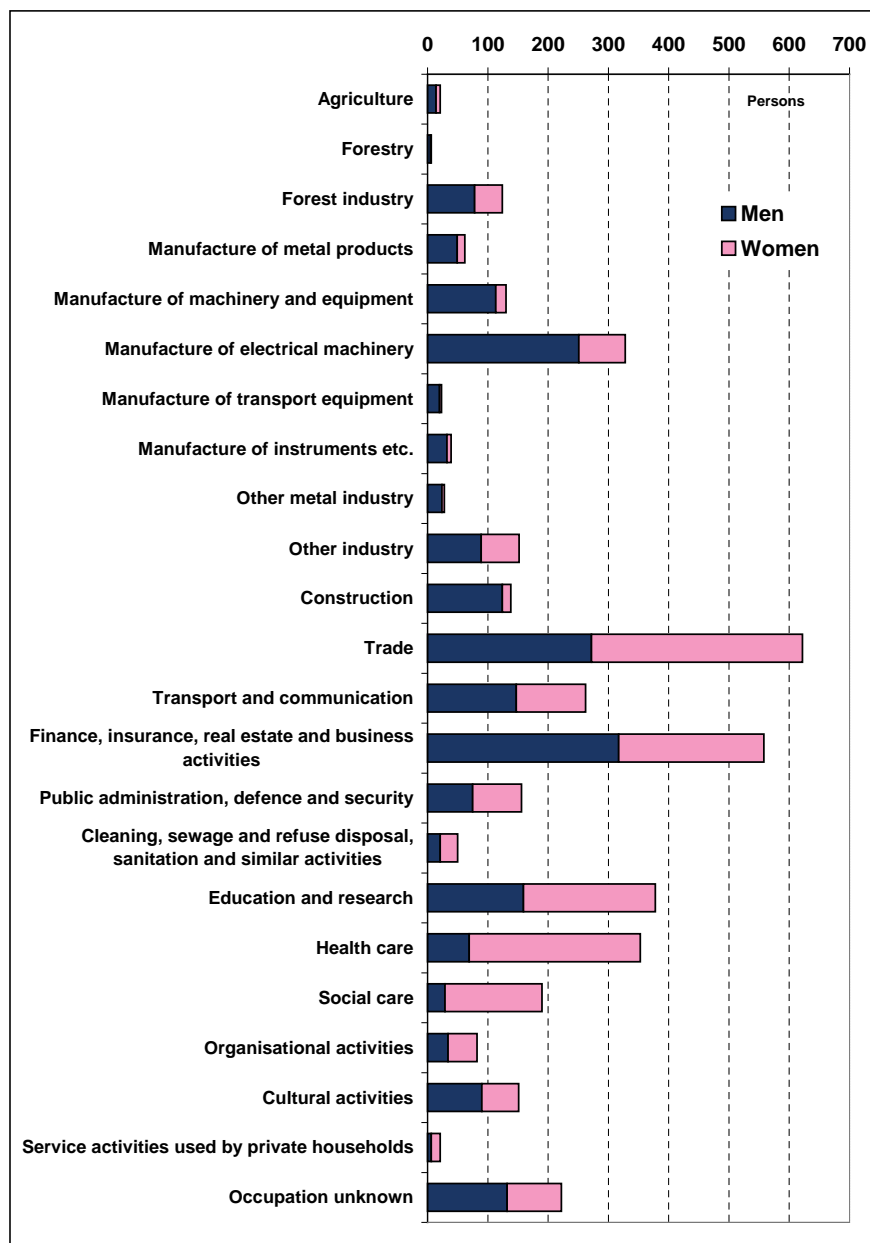

Figure 2. Economic sectors of employed emigrants in Finland in 2002 (Data: Statistics Finland).

well-paid work here that corresponded to their education.

As the Finnish population ages, some sectors already have a shortage of labour. When an expatriate returns to the country of birth, she or he often brings a foreign spouse. Therefore, benefits to the labour market include not only the returning Finn's own human capital acquired abroad, but also additional labour brought into the country. For return migration to be more appealing to expatriate-Finns, our country needs to consider the expatriate's entire family and their various necessities.

job is found abroad, the emigrant may, at least during the working years, be unwilling to return.

Finnish expatriates were also asked to identify the countries in which they were most inclined to work. Most often, they mentioned Finland as the most appealing; the United Kingdom, Sweden, and the United States followed. A 62 % majority of those willing to return have based their plans specifically on work. This suggests that Finland has not permanently lost her skilled citizens to other countries; the situation is one of brain circulation (see Williams 2005: 441–442; Koikkalainen 2008: 36). One in three considered spending their retirement years in Finland, and a few planned to study here. Some respondents had left Finland precisely because they could not find interesting,

References

- Heikkilä, Elli & Maria Pikkarainen (2008). Väestön ja työvoiman kansainvälistyminen nyt ja tulevaisuudessa. Siirtolaisuusinstituutti, Siirtolaisuustutkimuksia A 30. http://www.migrationinstitute.fi/pdf/Siirtolaisuustutkimuksia_A30_ESR.pdf
- Koikkalainen, Saara (2008). Mikä vetää osaajia ulkomaille? Tilastokeskus, Tieto & trendit 6/2008, 34–36.
- Tilastokeskus (2008). www.stat.fi
- Williams, Allan M. (2005). What Human Capital, Which Migrants? Returned Skilled Migration to Slovakia from the UK. *International Migration Review* 39:2, 439–468.

Mitä siirtolaisuudesta kirjoitettiin 100 vuotta sitten?

Amerikkaan siirtymisestä

Artikkeli on alkuosa Kyläläisten kirjasia-nimisessä viikkosarjassa (3. Sarja Wihko 24, Wsoy) vuonna 1900 julkaistusta toimittaja Wihtori Peltosen kirjoituksesta. Koko artikkeli on luettavissa Siirtolaisuusinstituutin [www-sivustolla](http://www.sivustolla).

Siirtolaistulva paisuu

Wiimeisinä vuosikymmeninä on usein tapahtunut, että suomalaisia, warsinkin Pohjanmaalta, waan myöskin Sawosta, Uudeltamaalta ja muualta, on joukotain jättänyt isänmaansa ja siirtynyt kaukaiseen Amerikkaan. Erittäin wiime vuonna, jolloin waltiolliset olomme ja etenkin sotilaslakimme owat joutuneet epäwakaiselle kannalle, on yhä suurempia joukkoja nuorta wäkeä muuttanut pois synnyinmaastaan, tuonne suureen, houkuttelewaan, wapaaseen, mutta myös waaroista ja kiusauksista rikkaaseen maahan aawojen merien toisella puolella. Täten on edellisinä vuosina siirtynyt maastamme keskiluwuin 2,000 – 3,000 henkeä, eikä koskaan yli 6,000 hengen wuodessa; mutta nyt, kuin waltiolliset olomme owat muuttuneet epäwarmoiksi, on jo wiime wuoden 10 ensimmäisenä kuukautena muuttanut maastamme yli 10,000 hengen ja niitten joukossa etenkin aiwan nuorta wäkeä lähtee koettamaan onneaan kaukaisissa länsimaissa.

Tämä siirtyminen uhkaa siis muuttua parhaimpain woimaimme waaralliseksi hupenemiseksi, jonka wuoksi meillä on täysi syy tarkoin tutkia tätä arwelutawaa asiaa sekä kysyä: owatko ne edut, jotka houkuttelewat lähtemään kaukasiin maihin, todellakin niin suuret, ja owatko olosuhteet täällä omassa maassamme todellakin niin sietämättömät, että ne oikeuttawat kansan siirtymään täältä pois ja hakemaan tuota luultua onnea wieraissa maissa?

Näinä vuosina on ilmestynyt kirjoja, jotka tarkoin kuwailewat etenkin suomalaisten elämää Ame-

rikan Yhdysvalloissa, ja semmoiset miehet owat laatineet nämät kirjat, jotka itse owat sanomalehden toimittajoina y.m. toimiskelleet ja matkustelleet suomalaisten kesken Amerikassa. Näiden miesten kertomukset owat siis epäilemättä tosia ja se yhtäpitävä kuwa, jonka he owat luoneet maanmiestemme matkoista Amerikkaan ja heidän oloistaan siellä, kyllä ansaitsee huomiota ja ajatteleamista. Kewytmielisesti päätetään jättää isänmaa.

Ensimmäinen seikka, joka näistä kuwailuista ilmenee, on se usein täälläkin nähty kewytmielisyys, jolla useimat tekewät tuon ratkaisewan päätöksen ja jättäwät isänmaansa, waikka se useimmiten tapahtuu ijäksi päiwäksi. Onhan tuo niin helppoa, ajatellaan: matkustan waan sinne koettelemaan; ostan waan koko matkalle piletin, jota siirtolaisawustaja tarjoo. Silloin ei minun tarwitse pitää huolta mistään, sillä siirtolaisyhtiö toimittaa määrättyt junat, höyrylaiwat, ruuan, ma-kuusijan, sanalla sanoen kaikki. Annan waan kuljettaa itseäni ja elestelen herrana koko matkan perille asti.

Matkan waiwat ja waarat

Mutta jospa matkustaminen monen meren ja maan yli käwisi niin helposti! Jospa woisimme waan noin leikillä kulkea ilman puutteitta, kiusauksitta, waiwoitta ja lisäkustannuksitta, kuin siirtolaisten awustaja kuwailee ja kuin kokemattomat niin mielellään uskowat! Mutta kuinka asia todellakin käy päinsä?

En tahdo sanoa mitään siitä, että luowutaan kaikista niistä rakkaista, jotka jääwät kotimaahan ja joista luopuminen eron hetkenä tuntuu kahta katkeramalta. Tosin matkalla saa nähdä niin paljon uutta ja houkuttelevaa, mutta silti eiwät kotimaan olot haihdu mielestä. Usein tapahtuu, että siirtolaisyhtiön antama ruoka on riittämätön Suomen työläiselle; tunnet

usein nälkää ja saat nähdä monta hyvää palaista olewan tarjolla matkallasi: Mutta tiedät että sinulla on waan muutamia markkoja lakkarissa, taikka jos on vähän enempiäkin, niin tiedät tarwitsewasi säästösi paremmin tuossa tuntemattomassa maassa perille tultuasi. Päätät siis olla mies etkä pane rahojasi hetken nautintoihin, waan ennemmin – kiistä suoliwyötä.

Mutta tässä on ruoka-asema. Mistä siirtolaiset saawat ruokansa? Ei kukaan näytä sinulle tietä rawintolaan, sillä kuta vähemmän siirtolaiset syöwät, sitä edullisempihan se on yhtiölle. Asiamiehiä ei silloin näy. Ympärilläsi puhutaan ymmärtämätöntä kieltä ja jos koetat kysellä, niin ei kukaan puhettasi ymmärrä. Etkä uskalla mennä kowin kauas, jottet jäisi pois junasta ja sen perille saawuttua myöhästyisi odottelewasta siirtolaislaiwasta. Kuin olet ummikkosuomalainen, niin saat monta kertaa kärkeä siitä hywin paljon.

Ja woitko olla wakuutettu siitä, että se asioitsija, joka on myynyt sinulle piletin, taikka ne, jotka auttelewat sinua muutoissa höyrystä junaan ja junasta höyrylaiwaan, aina owat oikeita, rehelliisiä miehiä. On näet usein tapahtunut, että muutamat henkilöt, owat melkein wäkisin tarjonneet siirtolaisille apuansa, sanoen olewansa juuri saman matkayhtiön asiamiehiä, owatkin sitten sydämättömästi ryöstäneet siirtolaisilta heidän wiimeiset roponsa ja sen tehtyään jättäneet heidät oman onnensa nojaan.

Mutta saatammehan olettaa, että onnellisesti saawut siihen suureen laiwaan, joka wie sinut suurimman meren, Atlantin meren, yli toiwojesi luwattuun maahan. Suomalaisessa laiwassa kuitenkin sait kiinteää, suomalaista ruokaa, johonka olet tottunut. Mutta täällä ruoka on aiwan toisenlaista, mielestäsi hienoa, pehmeää, vähän rawitsewaa, niin ettei se tahdo mennä suusta alas, waikkapa nälkäkin olisi. Mutta ei sinulla tawallisesti olekaan ruuanhalua: aawalla waltamerellä aallot heittelewät tuota suurtakin laiwaa sinne tänne, keikuttaen sitä hirwittävästi. Sinulla on

Amerikkaan!

Vaasasta Newyorkkiin
10–12 päivässä.
„Hampurin-Amerikan Paketti-
liike-Osakeyhtiön“
Kaksipropellisilla höyrylaiwoilla kestää
Valtamerimatka ainoastaan 7 vuorokautta.
Huokeat hinnat. Suotuisa
matka. Suoranaisia pilettiä hyl-
tisijoille ja wälikannelle saadaan
Jaakko Sandäsilta Vaasassa,
Joel Forsbergilta Kristiinankau-
pungissa, 217
A. N. Brenneriltä Seinäjoella.
Lähtö Helsingistä lähes joka päivä.

useitten muitten kanssa leposijasi wälikannella. Ilma siellä on ummehtunut, et ole tottunut aaltojen wyörinään, meritauti alkaa ahdistaa sinua, ja jos walitat waiwojasi ei kukaan ymmärrä kieltäsi. Kyllä on kumma, sanoo se kirjailija, jonka kuwauksen tässä olemme kertoneet, kylä on hyvin kumma, jollei kotimaan tuttu, lempeä tyyneys johdu mieleesi, jollet kadu ajattelematonta päätöstäsi lähteä Amerikkaan, joka ei enää ole mielessäsi onnen, rikkouden ja wapauden maa; tosiolot owat tulleet silmiesi eteen ja melkoisesti wähenäneet toiweitasi. Kuinka olet tulewa toimeen siellä, jossa ei kukaan sinua ymmärrä, etkä woi luottaa kehenkään?

Waikeudet perillä

Mutta saawutpahan wihdoin perille, waikka hywin uupuneena. Tahdotkin nyt heti ryhtyä kiskomaan irti tuota amerikkalaista kultaa, joka on antawa lohdutusta kaikista nähdyistä waiwoista. Mutta eipä niinkään! Edessäsi on vielä monta pulmaa, joista sinun on suoriutuminen, ennen kuin saat alkaa tehdä työtä edes kohtuullisestakaan palkasta.

Suuri ja komea on se kaupunki, New York, johonka ensin saawut, onpa maailman kaikkein suurimpiakin. Mutta etpä heti laiwasta pääse minne tahdot. Amerikassa on lakeja kuten muuallakin, ja näitä lakeja noudatetaan. Siirtolaislaki määrää, että kaikkia siirtolaisia täytyy tutkia, ennen kuin heidät lasketaan tähän kaiwattuun maahan. Sinut wiedään suureen saliin, jossa sinua ja muita siirtolaisia ensin tarkoin kuulustellaan. Hyvä on, jos se laki ei vielä ole wahvistettu, joka warmaan on tekeillä, että jokaisen Amerikkaan tulewan siirtolaisen täytyy osata lukea ja kirjoittaa. Pian sekin tulee laiksi; mutta onhan nytkin jo kowia lainpykäliä, jotka niiden tulee täyttää, jotka tahdowat astua Amerikan wapaalle maalle. Sinun esim. täytyy olla aiwan terwe, osata jotakin ammattia taikka omistaa joku määrätty summa rahaa woidaksesi alkaa hankkia elatustasi siellä, jottet heti jäisi muitten elättäväksi. Wuonna 1895 lähetettiin todellakin kaksi suomalaista takaisin ja samaan aikaan kiellettiin 731 italialaiselta ja 599 wenäläiseltä pääsy Amerikkaan. Kun siirtolaisyhtiö, joka on tuonut hyljättyt henkilöt

Amerikan vauraudesta viestittävät valokuvat ja kirjeet olivat omiaan houkuttelemaan uusia lähtijöitä onnen etsintään. Kuvassa Savikosken perhe Haapavedeltä. Maynard, Mass. n. 1915. Kuva: Siirtolaisuusinstituutin arkisto.

sinne, on welwollinen toimittamaan heidät takaisin, niin helposti voi jokainen ymmärtää, että he eivät paluumatkalla saa nauttia liioin lempeää kohtelua.

Kuin tämän ankaran tutkimuksen jälkeen olet astunut ulos suuresta salista, voit ohjata kulkusi minne waan tahdot suuren kaupungin ihmistungossa. Mutta onneton olet, jollei joku oloihin tutustunut maanmies tai joku muu tuttu ota auttaakseen sinua ensi aikoina wieraassa maassa, hankkiakseen sinulle ruokaa, suojaa ja työtä taikka toimittaakseen sinut paremmille työpaikoille lännempänä maan sisäosissa. Jos sinulla ei ole tämmöistä suojelijaa, niin melkein auttamattomasti joudut semmoisten henkilöitten kynsiin, joiden elinkeinona on uudistulokkaiden houkuttelemine inhattawiin rawintoloihin, joista ei kukaan pääse ulos, ennen kuin hän on ryöstetty puti puhtaaksi ja heitetään ulos kadulle.

New Yorkin kaupungissa hyvin harwat siirtolaiset saawat työansiota. Useimmat suomalaiset matkustawat rautateitse wielä monta päivää ”awaraan länteen”, jossa löytävät työtä kiwenhakkuissa, kiwihiilitai waskikaiwoksissa yms. Ani harvat pääsevät maatyöhön, johonka suomalaiset owat tottuneet.

Totta tosiaankin: matka Amerikkaan ei ole mikään huwimatka, jonka tekee waan leikin wuoksi.

Elämä Amerikassa

Eikä elämäkään Amerikassa ole mitään leikintekoa, waan täytyy sen, joka tahtoo päästä hywiin oloihin,

tarttua työhön ”kynsin, hampain” siellä yhtä paljon kuin muissakin ihmisten asumissa maissa. Työpalkat tosin siellä owat paljoo suuremmat kuin meidän maassamme; esim. päivätyöläisten päiväpalkka on hywinä työnaikoina 7 ja 18 mkn välillä. Ja onhan tapahtunut, että moni siellä, kuten jo sanoimme, huolellisuudella ja lujalla tahdolla on säästänyt hywiä summia ja tullut warakkaaksi. Kerrotaanpa semmoisistakin, jotka muutamien vuosien kuluessa owat lähettäneet 12,000 mkaa kotiinsa j.n.e. Mutta ensiksi tämä on hywin harwinaista, ja toiseksi ne, jotka siellä owat koonneet waroja, owat kestäneet moniwuotista waiwaloista työtä, huolta ja taistelua, jotka owat olleet ainakin yhtä waikeita kuin ne, joita meidän on kestättävä omassa maassamme. Sitä paitse ei ole syytä wertailia sikäläisiä päiväpalkkoja meillä tawallisiin, sillä ensin saadaan Amerikassa kauan tyytyä pieneen päiväpalkkaan, koska siellä on niin suuri työläisten tungos, ja samalla elantokustannukset owat Amerikassa paljoo suuremmat kuin meidän maassamme, jonka tähden jokapäiwäisiin tarpeisiin siellä kuluu paljoo enempi kuin meillä.

Aiotaan palata Suomeen

Mutta moni Amerikkaan aikowa sanonee: saattaahan noita waroja ja kiusauksia wälttää, ja saattaahan waikeuksia ja ponnistuksiakin kestä, kunnes saa tarpeeksi waroja kokoon; sen tehtyäni tietysti tulen taas kotia.

Niinpä kyllä. Harwat Suomen siirtolaisista lienevät tähän asti muuttaneet Amerikkaan sillä päätök-

sellä, että jäisiwät sinne ijäksi päiwäksi. He menewät sinne ainoastaan ansaitsemaan, ajettelewat. Saadaan kuulla, kuinka paljon tuo tai tämä siirtolainen on lähettänyt kotiin, kuinka toinen on tullut oman talon tai oman maatilan omistajaksi j.n.e. Monia suuria waikeuksia, joista wastikään puhuimme, ei silloin oteta lukuun. Yleensä ei asiata tarkoin punnita, waan arwellaan, että saattaahan, samoin kuin moni muu, mennä sinne ja ansaita rahoja sekä muutamien vuosien kuluttua palata warakkaana miehenä tähän köyhään, mutta kuitenkin niin rakkaaseen isänmaahan takaisin.

Moni siirtolainen joutuu perikatoon

Niin useimmat sinne mennessään ajattelewat. Mutta kuinkahan käynee tawallisesti? Useimmiten aiwan toisin kuin arweltiin. En huoli puhua niistä monista suomalaisista, jotka Amerikassa eiwät kokoa mitään säästöä. Heillä on jo sinne tullessaan wähäiset alottamisen warat, heidän täytyy tyytyä sellaiseen työhön, jota kulloinkin sattuwat saamaan, heidän työnansionsa jää muistakin syistä huonoksi, he sattuwat työlakkopaikkoihin, ja työnlakot owat Amerikassa paljoa tawallisemmat kuin täällä ja paljoa turmiollisemmat niin syyllisille kuin syyttömillekin. Toiset taas joutuwat kiusauksiin, warsinkin rawintolat taikka oi-

keammin sanoen kapakat houkuttelewat tottumaton-ta ja yksinäistä tulokasta: hän hakee sieltä seuraa kansalaisten ja työtowerien parissa. Mutta mitä hän sieltä löytää? Kapakassa wallitsee raaka elämä, joka ennen illan loppua usein päättyy tappeluun ja murhaan. Ja jos hän pääseekin sieltä wammatta ulos, niin hänen wiikkosäästönsä owat jääneet sinne kaikki tyyni.

Mutta usein wanha tapa ja seurusteluhalu wetäwät kewytmielisen jälleen rawintolaan ja silloin käy kuin muuallakin: hän joutuu yhä enemmän rappiolle.

Että näin onnettomasti on käynyt monelle suomalaiselle, siitä kerrotaan useita todistuksia. Mainitsemme niistä ainoastaan pari, jotka selwimmin kuwaawat asian laitaa. Kerrotaan esim. eräästä paikasta, johon suurempi joukko suomalaisia on asettunut, olewan hulluinhuoneen, jossa on 250 sairasta. Näistä on kolmas osa suomalaisia! Niin ikään eräs kirjailija kertoo, että tuskin on mitään seutua Amerikassa, johon wähän useampia suomalaisia on asettunut, jossa ei ainakin joku heistä istuisi wankilassa kärsien moniwuotista tai elinaikaistakin rangaistusta.

On luonnollista, etteiwät nämä perikatoon joutuneet woi lähettää työnansiostaan mitään apua kotona olewille perheilleen ja että he eiwät woi ajatella-kaan kotimaahan palaamista. Heidän waimonsa, joita Pohjanmaalla sanotaan ”Amerikan leskiksi”, joutuwat usein lapsineen waiwaishoidon huostaan.

Amerikansuomalaisia astumassa kotimaan kamaralle Helsingin Etelä-Satamassa. Siirtolaisten paluumuutto ja vierailut kotimaassa lisääntyivät merkittävästi 1920- ja 1930-luvulla. Kuva: Siirtolaisuusinstituutin arkisto.

Moni mieltyy Amerikan oloihin

Näin onnettomasti ei kuitenkaan käy kaikkein Amerikkaan muuttaneiden suomalaisten. Useat, vieläpä useimmatkin, säilyttävät sielläkin kotoperäiset, yksinkertaiset tapansa, rehellisyytensä ja ahkeruutensa, niin että he kärsien puutteita ja waiwoja ansaitsewat hywätkin säästörahat. Mutta tämän raatamisen aikana useimmiten käy niin, että semmoinen mies tottuu sikäläisiin tapoihin ja olosuhteihin, jotka miellyttävät kaikkia wapautta rakastawia, eikä hän alussa näe niitä suuria waltiollisia ja yhteiskunnallisia epäkohtia, joita sielläkin on. Kohta hän on niin mieltynyt sikäläiseen elämään, että hänen on waikea luopua siitä. Jos hänellä on wanhemmat, waimo ja lapset kotimaassa, niin hän ei enää palaja heidän luoksensa, waan ennemmin lähettää heille rahoja, jotta hekin tulisiwat sinne. Ja täten hän usein uudessa maassa kokonaan koteutuu; sanalla sanoen: hän onnistuu siellä hywin. Mutta tässäkin tapauksessa hänen wanha isänmaansa on hukannut yhden pojan perheineen. Wähitellen hän yhtyy Amerikan wilkkaaseen yhteiselämään, hän rupeaa Amerikan Yhdysvaltain kansalaiseksi ja ponnistelee woimiaan yhtä paljon kuin kukaan muu anastaakseen kaikki ne edut, jotka Amerikassa jäävät enemmistön osaksi. Tällä aikaa hänen lapsensa kaswawat. He tosin kotituwassa oppiwat wanhempainsa äidinkieltä, mutta yhteiselämässä he oppiwat puhumaan Amerikan tawallista kieltä, Englannin kieltä, ja koulussa, joka on yhteinen kaikille, he saawat siwistyksensä Englannin kielellä. Siten he täysikaswuisiksi tultuaan owat kokonaan amerikkalaisia, jotka ani harwoin ajattelewat sitä köyhää, sorrettua kansaa, joka asuu heidän wanhampainsa entisessä kotimaassa.

Suomessa käwijät palaawat Amerikkaan

Wäliin kuitenkin tapahtuu, että suomalainen ei Amerikan ihmiswiliinässäkään woi unhottaa wanhaa kotimaataan, eikä tämä kaipaus anna hänelle rauhaa, ennen kuin hän panee toimeen tuon päätöksen, jolla hän Amerikkaan lähti ja palajaa Suomeen, jossa on niin monta rakasta ihmistä ja seutua. Mutta palajawasta siirtolaisesta tuntuu kuin tämä maa ja sen kansa olisiwat paljon muuttuneet. Hänen wanhat tutuwansa eiwät häntä enää oikein ymmärrä ja hänestä taas tuntuu kaikki niin oudolta ja wieraalta; sekin, joka on sa-

manlaista kuin ennen, tuntuu niin wanhanaikaiselta, ahdasmieliseltä ja epäwapaalta. Tähän tulee lisäksi, että hänen lähimmäisensä on kauwan täytyntyt tulla toimeen ilman hänettä; nyt häntä ei enää tarwita, hän tuntee olewansa liikaa.

Mutta pääsyy siihen, että hän ei täällä enää wiihdy, on kuitenkin se, että hän itse täällä ani harwoin löytää jalan ja sydämen sijaa. Hän on tottunut aiwan toisenlaisiin oloihin kuin ne, jotka wallitsewat tässä maassa, josta hän kerran luopui. Waikka hän useimmiten on tullut tänne jäämisen tarkoituksella, niin hän alkaa kaiwata tuota wilkasta, wapaata elämää merien tuolla puolla. Hän kokoo tawaransa, ottaa perheensä mukaan ja lähtee nyt wartonaisesti asettua Amerikkaan.

Näemme siis useimmissa tapauksissa käywän niin, että ne, jotka kerran owat – ja sen he usein owat tehneet hywin keweällä mielellä ja palaamisen tarkoituksella – päättäneet matkustaa tuonne meren taa, heidät on Suomi hukannut ainaiseksi, waikka he kyllä tarwitsisi heidän työtään ja apuansa.

Suomalaisuus häwiää Amerikan Yhdyswalloissa. Mutta paljoa ikäwämpi seikka on se, että suomalaiset Amerikassa usein hywinkin pian itse kadottawat kansallisuutensa ja että ainakin heidän lapsensa häwiäwät sikäläiseen kansanwiliinään eiwätkä millään tawoin woi tulla wanhan kotimaansa awuksi ja tueksi. Senpä tähden ne kansalaisemme owat ryhtyneet todellakin isänmaalliseen hankkeeseen, jotka koettawat johdattaa suomalaiset siirtolaiset yhteen ja samaan seutuun Amerikassa. Kun asian laita nyt walitettawasti on semmoinen, että suuri joukko suomalaisia yhä edelleen siirtyy Amerikkaan, niin mainitut isänmaalliset miehet tahtowat estää sitä, etteiwät suomalaiset kuten tähän asti hajoaisi kaikkialle Pohjois-Amerikan Yhdysvaltain ja Englannin Kanadan laweille maille. Sen tähden he owat päättäneet hakea semmoista aluetta, johonka Suomen siirtolaiset woisiwat asettua yhteen, jossa he woisiwat saada oman alueensa, yhtyä omiin suomalaisiin yhdyskuntiin, jotka woisiwat saada apua kotimaasta ja jotka ehkä kerran woiwat korwata tämän kotimaalle takaisin, jos he joskus tulisi awun tarpeeseen. Tämä on todellakin isänmaallinen hanke, mutta paljoa tärkeämpi isänmaallinen hanke on se, että me kaikilla mahdollisilla keinoilla koetamme wastustaa tätä isänmaan jättämistä, kuin jokainen kansalainen on welwollinen isänmaata wiljelemään, sitä puolustamaan ja sitä auttamaan.

Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskus

Markku Mattila

Aluekeskusta on vuoden vaihteessa pääasiallisesti työllistänyt tutkimushanke *Maahanmuuttajien terveyspalvelutarpeeseen vastaaminen Etelä-Pohjanmaalla*. Viime vuoden lopulla laadittiin ja postitettiin hankkeen haastattelulomakkeet. Tammikuun aikana niitä on palautunut ja kaavakkeiden tietoja on siirretty taulukko-ohjelmaan. Hankkeen tutkijana aloitti tammikuun alkupäivinä FM Anne Häkkinen Jyväskyläs-
tän. Hän on Jyväskylän yliopiston Historian ja etnologian laitoksen jatko-opiskelija.

Tutkimuksessa haastatellaan tutkimusjoukkoa – maahanmuuttajataustaisia terveyspalveluiden käyttäjiä – lomakkeella ja joukosta valittua pienempää otosta myös kasvokkaisessa syvemmässä haastattelussa. Tutkimuksen empirian toisen osan muodostaa julkisten terveyspalveluiden työntekijöiden haastattelu. Tutkimuksen kumpikin rahoittajataho – Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri sekä Seinäjoen kaupunki – on omasta keskuudestaan nimennyt joukon työntekijöitä, jotka omassa työssään kohtaavat maahanmuuttajataustaisia asiakkaita. Heitä haastatellaan se-

Hollantilaisista vaihto-oppilaista ja Seinäjoen lukiolaisista koostunut opiskelijaryhmä vieraili aluekeskuksessa 5.–6.2 tehden siirtolaisuuteen liittyvää projektityötään. Kuvassa puolet ryhmästä aluekeskuksen kirjastossa. Kuva: Katja Jokilehto.

kä lomakkeella että kasvokkain. Tällä aineistolla pyritään selvittämään sitä, miten eteläpohjalainen julkinen terveydenhuolto ja maahanmuuttajataustainen asiakaskunta kohtaavat toisensa: mitkä ovat kohtaamisen mahdolliset hankauspinnat sekä miten kohtaamista voitaisiin sujuvoittaa. Tutkimuksen pitäisi valmistua kesäkuussa.

Toinen sydäntalven keskeinen projekti on ollut yhteistyö Seinäjoen lukion kanssa. Aluekeskus on mukana helmikuun alussa Seinäjoelle tulevien hollantilaisien koululaisten opetuksen järjestämisessä. Kaksi oppilasryhmää tulee tekemään vierailuun liittyvää projektityötään aluekeskukseen. Ryhmien aiheena on siirtolaisuus ja projektityö valmistetaan aluekeskuksen hallussa olevasta alkuperäismateriaalista: tarkoitukseen on varattu kaksi englanninkielistä suomalaisten siirtolaisten muistelmia omasta siirtolaiskokeemuksestaan ja elämästään ”Lännen kultalassa”. Lukiolaiset saavat materiaalin lisäksi käyttöönsä kirjastomme sekä työtilat ja työkoneet. Projektityön tuloksena syntyy power point -esitys, joka esitetään myöhemmin omassa kotiryhmässä opiskelijatovereille.

Aluekeskus arvostaa sitä, että sen resurssit voidaan asettaa lukiolaisten käyttöön. Pedagogisesti on tärkeää, että jo lukion projektitöissä oppilaat pääsevät työskentelemään todellisen alkuperäismateriaalin parissa. Tiedonhankinta kirjastossa on toki tärkeää, mutta mikään ei korvaa alkuperäismateriaalin viehätystä ja opettavaisuutta: botaniikkaakin on harjoiteltava oikeiden kasvien parissa ja matematiikkaa oikeilla numeroilla sekä probleemoilla. Koululaisyhteistyöstä voidaan vielä mainita aluekeskuksen osallistuminen Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseon koostaman, yläasteille suunnatun opetuspaketin valmisteluun. Valmis opetuspaketti sisältää näyttelymme *Siirtolaistemme työt Ameriikassa* sekä sen yhteyteen laaditun ”tyypillisen siirtolaistarinan” sekä tarinan ”kuvituksen” aluekeskuksen aineistoista. Opetuspaketti kiertää näillä näkymin Seinäjoen kouluissa koko tämän vuoden.

Hakalan taloa sisustetaan

Suomen Siirtolaisuusmuseolla Peräseinäjoella ovat meneillään Hakalan talon sisärakentaminen ja sisustustyöt. Urakoitsija E. Paloniemen työporukka on levyttänyt seinät ja ryhtyy pian tapiseeraamaan tupaa ja kamareita. Tuvan seinille on asennettu puolipaneeli. Rakenteiden valmistuttua aloitetaan Hakalan talon kalustaminen. Tupaan ja tupakamariin sijoitetaan mm. rva Helmi Järviseltä saadut hänen vanhempiansa USA:ssa käyttämät kalusteet. Suomisen siirtolaispariskunta palasi New Yorkista Suomeen vuonna 1927 ja toi irtaimistoaan mukanaan. Mm. ruuan haudutushella, fireless stove, Amerikan arkku aarteineen ja Singer-ompelukone saavat arvoisensa paikan samoin kuin posliiniastiat ja kristallimaljat.

Tupaan on Peräseinäjoelta lahjoitettu kookas pöytä. Pöydän taakse ja päätyyn teetetään seinänvieruspenkit. Pöytälavittaa, pitkää vanhaa tuvan penkkiä on jo etsiskelty, samoin karmihyllyä, tuvan astiakaappia. Tärkeä Hakalan tupaan hankittava kaluste on myös ylisänkyrati eli kerrossänky. Sekin otetaan mielellään vastaan lahjoituksena, jos jollakin on sellainen luovutettavissa. Alavudelta meille on lahjoitettu upeita Amerikan matonkuteista kudottuja räsymattoja. Kamariin etsitään mm. vanhahkoa sivustavedettävää sänkyä, kukkapöytää ja 1930–40 -luvun pöytää tuoleineen.

Peräkamariin on ajateltu hieman herraskaisempaa kalustusta, mahdollisesti sohvaa ja sohvapöytää. Kaliforniasta olemme jo saaneet keinutuolin. Vanhaa kirjahyllyä on myös katseltu. Peräkamariin sijoitetaan peräseinäjokelaissyntyisestä, USA:ssa rikastuneesta lakimiehestä John G. Annalasta kertova näyttely.

Kiitämme lahjoittajia ja Annalan säätiötä saamistamme lahjoituksista ja tuesta! Hyvin mielellämme otamme edelleen vastaan Hakalan talon sisustukseen sopivaa materiaalia, mieluiten sellaista, joka liittyy tavalla tai toisella siirtolaisuuteen. Erityiskiitoksemme Floridaan Esa Hakalalle, joka on tehnyt suuren työn edesauttaessaan isoisänsä Amerikan taaloilla raken-

taman talon pystyttämistä Kalajärven Maailman Raitille! Esa Hakala on lahjoittanut myös suuren määrän esineistöä ja mm. suvun valokuvia, jotka tullaan sijoittamaan alkuperäiselle paikalleen Hakalan taloon.

Australiasta tulossa rakennus

Australian Inghamista on tulevalle Maailman Raitille lahjoitettu suomalaisten sokerinleikkaajien parakki. Lahjoittaja on Barry Smith ja hanketta hoitaa pääasiassa Mikko Hietikko Brisbanesta. Rakennuksen siirtoprojektissa on mukana myös Ray Korte ja useita muita suomalaislähtöisiä australialaisia. Hankkeen suojelija on suurlähettiläs Glen Lindholm, jonka isä on ollut keininhakkaajana Queenslandissa.

Arvokkaaseen lahjoitukseen kuuluu myös keinikämpän kalusteita ja muuta irtaimistoa. Laivakontin odotetaan saapuvan Townsvillestä Suomeen huhtikuun loppuun mennessä. Kiitämme kaikkia Australi-

Australian rakennuksen lahjoittaja Barry Smith ja hankkeen puuhamies Mikko Hietikko. Kuva: M. Hietikon lähettämä.

Kuvassa etualalla Mikko Hietikko, taustalla sokerinleikkaajien asuntoparakin edustalla Esko Isokangas ja Ray Korte. Kuva: M. Hietikon lähettäjä.

an päässä toimineita ripeästä työstä! Tervehdyksemme täältä Suomen ja Peräseinäjoen talvesta myös suurlähtettiläs Lindholmille.

Amerikan talo Centervillestä

Maailman Raitille on tämän kevään aikana tulossa toinenkin suomalaisten siirtolaisten rakennus. USA:n Washingtonin osavaltiossa toimiva Klickitat County Historical Society on lahjoittanut Suomen Siirtolaismuseon Tukiyhdistykselle suomalaisten 1800-luvun lopulla Centervilleen rakentaman hirsitalon. Ra-

kennuksen kuljetusta Maailman Raitille järjestellään parhaillaan. Kiitoksemme puheenjohtaja Bonnie Beeksille ja myös Ken Marvelille asioiden hoidosta siellä kaukana! Ystävämme Bob Kiskan Wyomingista on hankkeen miellyttävänä taustahahmona.

Rakennusten pystyttämistä Maailman Raitille kerromme myöhemmin asian tultua ajankohtaiseksi. Rahoituksen hankkiminen näiden siirtolaisrakennusten kuljettamiseen ja pystyttämiseen työllistää meitä yhtä lailla kuin laivakuljetusten yksityiskohtien selvittelykin. Yhteyksiä pidetään toiselle puolelle maailmaa molempiin suuntiin, Australiaan ja Amerikkaan, lähes päivittäin.

Tellervo Lahti

Centervillen hirsimökki Washingtonin osavaltiossa on tulossa Siirtolaismuseon Amerikan Raitille. Kuva: KCHS.

Siirtolaisuusinstituutin tapahtumia

Siirtolaisuusinstituutin uusien tilojen avajaiset 29.1. Olavi Koivukankaan avajaispuheen jälkeen Anna Shatterhweite soitti Bachin sävellyksen viululla. Kuva: Jouni Korkiasaari.

Myös Turun kaupunginjohtaja Mikko Pukkinen (vas.) oli paikalla avajaisissa. Taustalla on kuva New Yorkin satamasta 1924. Kuva: Jouni Korkiasaari.

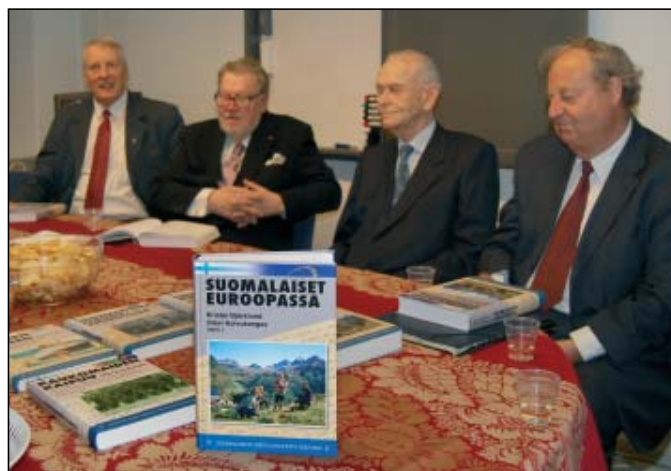

Turkulaiset Maailman turuilla -näyttelyn avajaiset olivat myös 29.1. Kuvassa näyttelytoimikunta vas. Jouni Korkiasaari, Kristiina Siivonen, Satu Löppönen ja Olavi Koivukangas (Juha Lukala puuttuu kuvasta). Kuva: Kirsi Sainio.

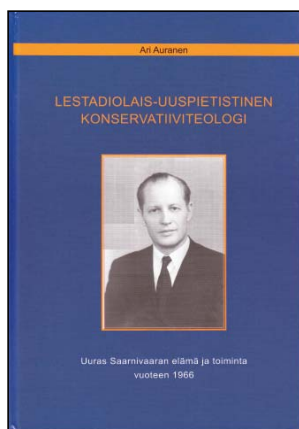

Olavi Koivukangas (vas.) esittelee Australia-huoneen esineistöä Nicole Connille, Kimberly Harganille, Laura Noreilalle ja Elli Heikkilälle. Kuva: Jouni Korkiasaari.

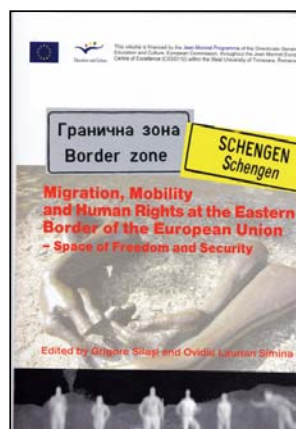
Suomalaisen siirtolaisuuden historia -kirjasarja on valmistunut. Kuva viimeisen osan, Suomalaiset Euroopassa -kirjan julkistustilaisuudesta 5.2.2009. Kuvassa kirjan toimikunnan jäsenet vas. johtaja Olavi Koivukangas, ministeri Jaakko Numminen, akateemikko Olavi Granö ja professori Tom Sandlund. Kuva: Jouni Korkiasaari.

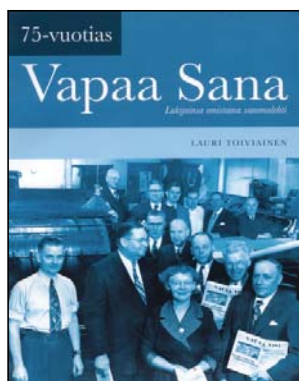
Saapuneita julkaisuja

Auranen, Ari: Lestadiolais-uuspietistinen konservatiiviteologi - Uuras Saarnivaaran elämä ja toiminta vuoteen 1966. Pohjois-Suomen Historiallinen Yhdistys. Tornio 2008. 387 s. ISSN 0356-8199. ISBN 978-952-9888-33-7.

Silasi, Grigore and Simina, Ovidiu Laurian (eds.): Migration, Mobility and Human Rights at the Eastern Border of the European Union - Space of Freedom and Security. Timisoara, 2008. 407 p. ISBN 978-973-125-167-67.

Toiviainen, Lauri: Vapaa Sana, Lukijainsa omistama sanomalehti. Kanada 2008. 190 s. ISBN 978-0-9808850-0-2.

Kun kanadansuomalainen työväenlehti ”Vapaa Sana” perustettiin vuonna 1931, taloudellinen pulakausi oli pahimmillaan ja Kanadassa ilmestyi jo neljä suomenkielistä julkaisua, joiden yhteinen levikki kattoi kaikki suomalaiset taloudet maassa. Sudburyssä ilmestyi kommunistiseen linjaan sitoutunut ”Vapaus”, Port Arthurissa oikeistolainen Lapuan liikettä tukeva ”Canadan Uutiset”. Levikiltään suurin oli kirkollinen ”Canadan Viesti”. Torontossa ilmestyi ”Toronton Viikko Uutiset” (myöhemmin ”Viikko Uutiset”). Lisäksi Yhdysvaltojen puolella ilmestyviä suomenkielisiä lehtiä luettiin Kanadan puolella rajaa.

”Vapaan Sanan” missio oli jarruttaa kanadansuomalaista työväenliikettä luisumasta stalinismiin ja puolustaa kansainvälisiä aatteita. Uusi lehti osui hyvään saumaan ja tilaajamäärä nousi nopeasti niiden lukijoiden avulla jotka eivät halunneet kuulua mihinkään ryhmään. Lehti onnistuikin tavoitteessaan ja pelasti todennäköisesti ihmishenkiä tässä kamppailussa kun valoi öljyä laineille kommunistien innoittaessa kanadansuomalaista työväkeä Neuvosto-karjalaa rakentamaan.

Vuonna 1937 Vapaa Sana nousi Kanadan suurimmaksi suomenkieliseksi sanomalehdeksi. Siihen aikoihin sitä luonnehdittiin työväenlehdeksi, mutta sotien aikana se asteittain muuttui puolueettomaksi, kaupallisiin periaattein toimivaksi sanomalehdeksi. Sen osakkeet olivat lehden tilaajien hallussa, ja oli siten lukijainsa omistama lehti. Vapaa Sana on pitänyt asemansa tähän päivään asti, vaikka varsinainen massamuutto Kanadaan hiipui jo 1960-luvulla.

Lauri Toiviaisen kirjoittama historiikki Vapaan Sanan vaiheista on erittäin mielenkiintoista luettavaa. Voisi kuvitella, että ulkosuomalaisen lehden historiikki ei kiinnosta muita kuin tutkijoita ja asianosaisia, mutta tämän kirjan laita on toisin. Sitä on nimitäin vaikea laskea käsistään. Kirjan painopiste on lehden ensimmäisen vuosikymmenen dramaattisissa tapahtumissa. Suomalaisilla kansainvälisillä sosialisteilla ja kommunisteilla, kuten Santeri Nuortevalla, Kullervo Mannerilla ja Niilo Virtasella oli tärkeä rooli, koska he olivat kanadansuomalaisen vasemmiston kanssa kiinteässä yhteistyössä. Kommunistinen puolue Kanadassa oli Vapaan Sanan perustamisen aikoihin vain 5000 jäsenen suuruinen, mutta siitä oli suomalaisia 3000. Toiviainen kertoo näistä vaiheista elävästi ja mukaansatempaavasti. Kirjan loppuosa, joka käsittelee lehden toimitusta ja vaikuttajia pitää lukijan mielenkiinnon yllä, ja näkökulma ympäröivään yhteiskuntaan säilyy. Tämä on kirja, joka jokaisen kanadansuomalaisista vähänkin kiinnostuneen on syytä lukea ja miksei muidenkin.

Krister Björklund

In memoriam

Eila Ampula

06.07.1916 – 20.11.2008

Viinikan tyttö menestyi maailmalla

Tekstiilitaiteilija Eila Ampula (os. Lehtola) kuoli 92-vuotiaana Brasilian Penedossa 20.11.2008. Eila lähti Tampereen Viinikasta siirtolaiseksi Brasiliaan vuonna 1929 ja oli viimeinen elossa ollut siirtolainen alkuperäisestä vuoden 1929 ryhmästä.

Penedo oli yksi suomalaisten 1900-luvun alkupuolella perustamista utopiayhdyskunnista. Tavoitteena oli elää tropiikin auringon alla maan antimista ilman painavia vaatteita ja lämmitystä tarvitsevia taloja. Toisin kuin muut siirtokunnat, Penedo on nyt kukoistava paikkakunta, joka saavutti pysyvän paikan Brasilian kartalla. Siirtokunnan alkuvaiheet olivat vaikeat, sillä trooppisesta maataloudesta ei ollut tarvittavia tietoja. Ei-

Eila Ampula lahjoitti v. 2002 Siirtolaisuusinstituutille kuvakudoksen: "Kalastajien paluu". Yllä osa teoksesta.

lan tapaan useat Penedon suomalaiset hankkivat elantonsa hierojina ja sekalaisissa ammateissa.

Eila pääsi varsinaisesti kokeilemaan siipiään taiteilijana vasta avioiduttuaan suomalaisen Martti Ampulan kanssa. Öljymaalauksen ja sementtiveistosten kautta Eila löysi oman lajinsa eli tekstiilitaiteen. Eilan räsymattotekniikalla tehdyt värikkäät kuvakudokset valloittivat niin brasilialaiset kuin suomalaiset. Aiheet töihinsä Eila sai brasilialaisesta luonnosta, ihmisten jokapäiväisistä askareista ja myös suomalaisesta kansanperinteestä. Tampereella Eila esitteli töitään kesinä 2002 ja 2004 Verkarannan näyttelyissä.

Eilan tekstiilitaide toi runsain mitoin mainetta ja myös varallisuutta. Brasiliassa Eila kutsuttiin mm. television keskusteluohjelmiin ja hänestä tuli kuuluisin Brasilian suomalainen. Eila edusti Brasiliaa Osakan maailmannäyttelyssä. Hän järjesti monenlaisia julkisia tempauksia, joista jotkut koettelivat hyvän maun rajoja. Virallinen Suomi muisti Eilaa Suomen Leijonan ritarikunnan kunniamerkillä vuonna 2003.

Eila oli särmikäs taiteilijapersoona, mutta myös rohkea oman tiensä kulkija. Hänen mukanaan päättyi eräs luku suomalaisen siirtolaisuuden historiaa.

Pertti Ranta, kirjoittaja on Eila Ampulan pitkäaikainen ystävä

Uusi julkaisu!

Suomalaiset Euroopassa

Krister Björklund ja
Olavi Koivukangas (toim.)

Suomalaiset Euroopassa on viimeinen osa Suomen siirtolaisuuden historiaa käsittelevästä kuuden kirjan sarjasta. Suomalaisia on kautta aikojen liikkunut Euroopassa ja asettunut asumaan eri maihin, mutta vasta 1960-luvulla muutto lisääntyi merkittävästi. Opiskelu, avioituminen ja työ ovat olleet keskeisiä muuton syitä ja suurin osa muuttajista on ollut naisia. Suomen liittyttyä Euroopan Unioniin vuonna 1995, työperäinen, usein määräaikainen, eurosiirtolaisuus on tullut entistä tavallisemmaksi, ja tasannut osaltaan sukupuolijakaamaa. Viime vuosikymmeninä myös tuhannet eläkeläiset ovat vaihtaneet Suomen talvet etelän lämpöön. 1960-luvulta lähtien Ruotsiin menneiden yli puolen miljoonan suomalaisen lisäksi arviolta 150 000 suomalaista on muuttanut muihin Euroopan maihin. Kirja kattaa Ruotsia ja Venäjää lukuun ottamatta koko Euroopan siirtolaisuuden keskiajalta vuoteen 2008 saakka.

Tilaukset:

Siirtolaisuusinstituutti
Eerikinkatu 34, 20100 Turku
puh. 02-2840440
<http://www.migrationinstitute.fi>
email: shaalto@utu.fi
Hinta: 30 €

